דעתן הדתי קמיר ו

1

52

RSM 0

לאכול בטומאה אבל במליחה שפיטו לקדירה מותר. ויש גירסא אחרת וזו עיקר. ומתבאר בגיטין בזה בפרק השותף (דף ל"ג) גבי המוחך בשר מן הבהמה קודם ישיאת שמש: וכבר ביארנו בהשותף וכו'. פרק ד' נתבאר זה:

י אין הבשר יוצא מידי דמו וכו', שם אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אלא אם כן מולחו יפה ומדיחו יפה. ואיתמר יפה יפה, איתמר רב הונא אמר מולח ומדיח במתניתא הגא מדיח ומולח ומדיח ולא פליגי הא דאליבא בי קבחא הא דלא אליבא בי קבחא ע"כ. ומה שכתב רבינו ומיתו במלחו כדי הילוך מיל וכה"ג ושיעור מליחה כשיעור גליה. ונראה שיש סמך לשיעורו של רבינו ממ"ש גבי שיעור העור וכמה כדי עבוד כדי הילוך מיל ופרק כלל גדול יש מי שסבור שהמולח את הבשר בשבת חייב משום מעבד ואע"ג דקי"ל דאין עיבוד באוכלין לחיוב שבת מ"מ יראינן מהתם דמליחה היינו עבוד וכיון שלא פירשו לנו חכמים שיעורים ונראה שהוא שיעור שיבוד, אח"כ מצאתי לרמב"ן ז"ל שכתב ושיעור גליה פירשו הגאונים כדי הילוך מיל. ומ"ש רבינו ומשליכו מיד לתוך המים הרותחין אחלקו עליו ז"ל ואמרו שאחר מליחה מ"ל דבר אחר. וכן כתוב בהשגות מ"ש זה לא שמענו וכו' וזה דעת כל האחרונים ז"ל ואיני מולא בזה סמך ברור לדברי רבינו:

יא כשמולחין הבשר אין מולחין אלא וכו'. שם אמר שמואל אין מניחין בשר מליח אלא על גבי כלי מנוקב. ופירוש בעוד שהוא מלוח אין מניחין אותו בכלי מנוקב, ופשוט הוא שאם העביר ממנו אחר שיעור מליחה המלח הראשון וחזר ומלחו שמניחו בכלי מנוקב, ופשוט הוא שאם העביר ממנו אחר שיעור מליחה המלח הראשון וחזר ומלחו שמניחו בכלי מנוקב. ולזה כתב רבינו כשמולחין וכו' ומתבאר בגמרא שאם עבר ומלח הבשר בכלי שאינו מנוקב שהוא נאסר ע"י זה כי הוא דומה לבשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב אם מלח בכלי מלח כ"כ שמוגם אם הבשר מלאכול עמו הרי זה כרותח והדם מתקבץ בכלי והבשר נכנס בתוכו והכתוב הוא כמבושל ואסור אפילו בכלי ודוקא כל מה שנכנס בתוך הדם והיר אבל השאר שאינו עומד בתוך היר עוד בנפילת מקום ואפילו היה מה שבתוך היר שמן לפי שאינו מפעפע הדם ואין השומן מוליך את הדם במקום שאינו יכול ליך ממש עמנו ע"כ דברי ז"ל: ואין מולחין אלא במלח עבה וכו'. שם רב דימי מלח במלח גלגיתא ומגפין ליה פירות מלח בסם. ודעת רבינו שהכל צריכין לעשות כן ובב דימי היה מולח ביותר בסם ונערוך פירות גלגלית חזק כאבן. ומ"ש רבינו ונריך לנפץ הבשר וכו' זה פשוט. ומ"ש ומגפין ליה וכ"כ הרבה מפרשים ז"ל שהדבר שמלחו בו נאסר לפי שהוא נגלע מהדם וכן עיקר. וכדין בלי זה מלח מולחין יש מי שפירש שבכל

לחם משנה

וכבר ביארנו שהשומע בהמה ומיתו ולא יצא מהן דם מותרים וכו'. כלו' ואע"פ שתאמר דבימתא לא הוה אמר רבה דהוי עיבוד בהא דהוי אוכל אבל במידי דלא הוי אוכל ודאי דהוי עיבוד דאי לא מיקרי הא עיבוד אפילו במידי דלאו אוכל אפי' אמאמינן רב אפי' דבהא לא אמר רבה יש עיבוד דפשיטא אי אפילו דאמינא אוכל לא הוי עיבוד כל שכן באוכל א"ל אפי' דאמאמינן רב אפי' הוא דאמליחה דלגיתא אע"ג דבאמינו אוכל הוי עיבוד לא מיתא דאמליחה. כי האי אית ליה לרבה דבאוכל הוי עיבוד דאינו כן אבל מכל מקום לאדם דאיקרי עיבוד במידי דלאו אוכל וכיון שכן הרי לאדם השיעור דכיון דאיקרי עיבוד הרי ידענו דשיעור עיבוד הוי מיל. ועוד י"ל דלא אמרו שם דלא הוי מליחה לגיתא אלא משום דבגיתא אינם מולחים בחלא ולאורחא מולחים בחלא הרבה אבל לענין השיעור אחת הן המליחות וכיון דלאורחא איקרי עיבוד הוי שיעור מיל אם כן הך אמי דלגיתא הוי שיעור מיל:

יא כשמולחין הבשר אין מולחין וכו'. פירש ה"ה דהיינו המליחה דאמונה אבל אם העביר המלח אין השם בזה ואע"ג דלדעת רבינו אחר מליחה צריך להשליכו בחוץ ואחרי אם משום דעדיין בשלא בו הדם מ"מ הבשר יצא שיעור מיל אם כן אין כאן משום להניחו בכלי מנוקב אבל במליחה דאמונה נתבטל הדם ואיקרי מבושל. ומ"ש רבינו

הגהות מיימוניות

דפי' שם אין הדם יוצא אפילו ע"י מליחה ע"כ: ° [עור שם סימן ס"ט שם כתב כל סדר מליחה וכן הסמ"ג שם בלאוין קל"ו]: [ז] וצריך למולחו מכל צדדיו היטב עד שיהיה אינו נאבל מחמת מלחו ועיין בתוספתא גבי ההוא בר יונה דנפל לבדא דכמכא ע"כ: [ח] וצריך להדיח שתי פעמים ראשונה להעביר המלח הבלוע מהם ושניה להעביר לחלוחית הדמים ראשונים האסורים הנשארים על הבשר לפיכך הזכיר שמואל שתי פעמים יפה יפה ואם נכרי או עבד שם בשר בקדירה ולא ראו אם הדיחו אם לאו אע"פ דכתב רב האיי דאין סומכין על דבריו של נכרי לאיסור כדמשמע פ' בחרא דיבמות גבי נכרי המוכר פירות וכו' ולא להיתר מדאמר רב בשר שנתעלם מן העין אסור מ"מ הכא יש להתיר אם היה יודע הנכרי מנהג ישראל והיה שם ישראל יוצא ונכנס או קטן בן דעת בבית שירא פן יגיד ועוד דאמרינן פ' אין מעמידין נכרי גהי דאאיסורא לא קפדי אנקיותא קפדי ואם אין יודע מנהגי ישראל או הכל אסור אפי' יש שם יוצא ונכנס דשמא להקל מרחו עשה באיסור ובן הדין בהדחת כלים של בשר ושל חלב או אם מלג חרנגולת ולא ראה ישראל אם בכלי ראשון או בכלי שני דבס"ה כתב שריצב"א היה מחמיר שלא להתיר בשר שהדיח נכרי ואין ישראל רואהו אלא בטעימת קפילא נכרי לידע אם יש בקדירה טעם מלח יותר מדאי. וכן מצאתי בתשובת רבינו שמשון שמצריכין בקדירה ששים. אמנם מורי רבינו שיהיה מתיר בדיעבד בשר שנמלח ושהה כדי מליחה ולא הודח אחר כך וגתבשל בקדירה כי בכל שעה יש בכל התיכה לבטל דם שעליה וכן כתב בספר התרומה והמצות ועיין בתשובות בסי' ו' ורבינו שמשון מקוצי מחמיר בבר בר פרישות בתשובה ע"כ: ° [כתב הטור שם ואם מלח ולא הדיחו תחלה י"א שאין לו תקנה עוד אף אם ידיחנו וימלחנו פעם אחרת ויש מתירין ולות הכמים א"א הרא"ש ז"ל]: [ט] לשון ראבי"ה שמעתי מאבא מורי שקיבל מן הראשונים שכל בשר ששהה ג' ימים מעת לעת שלא נמלח ששוב. אינו פולט דמו שנתקשה הדם בתוכו עכ"ל. והגה מהר"ם מתירו מבאן ואילך לאוכלו צלי מטעמא דלקמן בפרק זה ע"כ: ° [לשון הטור ומולח בין במלח דק בין במלח גס והרמב"ם כתב שאין מולחין אלא במלח הגס שהמלח הדק הוא מקטם ונבלע בבשר ואינו מפליט וא"א ז"ל כתב דלא מסתבר דיותר שהוא המלח דק מתפוח על הבשר ופועל להוציא הדם ההוא הנדבק בו אבל גם הוא נושר מן התחיכה כשהומכה למולחה על צדה השני עכ"ל]: [י] ואם מלח בכלי שאינו מנוקב הבל אסור גם בכלי גם בשר כדלקמן ועל הדף פשוט כתב בספר התרומה והמצות שמותר למולחו: [כ] וכן כתב בה"ג וכן בס"ה משמו וכתב דשרש דבר זה לקחו מהא דאמר' פרק כל הבשר רב דימי מגהרדעא מלח מלחא גלליתא ומגפיין לה. ורא"ם כתב דהא דרב דימי פי' במקום הדחה אחרונה היה מנפץ המלח שנקרש בו דם. והגאון שמצריך ניפוץ קודם הדחה טעמו שלא יהא המלח רב ויהיו המים דם והוו לחו כרותח ונאסר הכלי והבשר הילכך מנפץ תחילה להתיש כח רתיחת המלח, וכדבריו דאין עבדינן דאין מועיל ניפוץ במקום הדחה אחרונה הילכך יש ליזהר שלא ליקח בשר מלוח הרבה ויכנים בכלי עם מים מועטים אלא יקח מעט בשר והרבה מים שלא יעשו המים רותחים וכדי שיהיו המים ראויין לשתות במלחן. או יתפוש הבשר באויר מעט כדי שיפול דם חנקור לארץ ואז ראשאים להכניסו במים ולגמור הדחתו ואחר הדחתו ידיחנו כאויר טמי טפיחת שבכלי שהרי נתערב בהן דם או ירבה במים כדי ביטול הדם המורה במים והמשגת סמנהג זה הפסיד ע"כ דבריו. אכן רבותינו בעלי ספר התרומה והמצות ומהר"ם לא החמירו כולי האי כבהגה"ה דלעיל ובהגה"ה שבסוף הפרק ע"ש. אבן בספר המצות כתב שיש נוהגין כן לעשות בדבר שמלוח יותר מדאי נצריך שרייה ומדיחין אותו קודם שרייתו ע"כ: [ל] כתב הטור י"ד סי' ס"ט ומיתו בין אם מלח במלח גס או דק ולא נמצו או לא נשטף

מה שאינה אלמא בטבי חמה ולא הרב הגאון אלגזלעוני ז"ל דכל שמחה כתלתא שעות שריא לקדרה מי רוחה ומקמו אבי לא ואלים
והא דתניא בסמוך דנוים ושעות אמתלא דפלגי שעות בגוי חיישינא אלמא אע"ג דלא שמיה פלגיה שעות
מכנון לא רוחמין ז"ל דלון ובסייה לקדרה מקרי רוחה בשוי אמתלא פלגי בגוי דנים דרש בקרמיהו מקרי רוחה מ"מ [כס] הילכך בקדרי
לחבר שמעבר אלמא אמתלא לקדרה מקרי ליט נאכל אחתה אלמא לפי שאין רבו מלמד מדרשא ובן נמי אלמא דבר כבי ליה לאוקמה אחרי
ב מ"ר מ"ס מ"ל מ"ר מ"ס מ"ל מ"ר מ"ס מ"ל

למלוח אותן מבפנים אא"כ אתה ממלא כל חללן מלח אם מולחין אותן יפה יפה מבחוץ שפיר דמי שהרי המלח שואב הוא ומפליט ואפי' היתה חתיכת בשר עבה המלח מפליט את דמה ומושכו מבפנים ומאי שנא הכא אלא כל שאנו יכולין להוציאן מידי דמן משני צדדין מולחן ומיהו לתת מלח לתוך חלל החרגנולין והאווזין שפיר דמי אעפ"י שאין המלח נאחז למעלה בצלעות כשאתה משכיבה על צדה השני·וכתב הרב ר' אברהם ז"ל באיסור משהו באותן חתיכות שיש בהן חוטי דם לאחר שיחתכם צריך שיניח מקום חתך למטה בשעת מליחה דבל היכא דבעינן חתיכה בעינן חתוכה לתתא כי היכי דלידוב דמא בין לצלי בין כבדא בין לקדרה בחוטי יד ובדלועא · וכתב עוד לענין חתיכתן הרוצה לצאת ידי חתיכת החוטין יחתוך כל אבר ואבר לשנים וישבור את העצם לשני חלקים ולא יסמוך על חתיכת בשר שעל גבי העצם כי פעמים שהחוטין אצל העצם ויחתוך הבשר והחוטין עדיין קיימין גם לא יסמוך בפירוק האברים זה מזה שמתפשטין לתוך האבר ומתרכבין על לחות הבשר ושם הדם רבה נמשם צריך לחתכם כי הפתח נפתח ורחב ליציאת הדם משם ובשעת מליחה יתן החתך למטה וכן הדם יוצא יפה · ואני תמה

אמר הכותב לא די לו שכתב שכוש אחד פעם אחת למעלה עד שחזר וכתב פעם ואני כבר הראתי לעיין כל מכון ותלמיד מה שיש בכלל דבריו אלה מן הסבוטין והטעיות ושאין לאמר שיעור מליחה לקדרה דם אסור שאלה אלא איר אדוש הקדוי ממל בשר וחיך אוכל יפעם לו כי בכדי מליחה דקדרה פעם המלח נלגם בכל מקני הבשר ואפי' במות שבעצמות וכן כתב הרמב"ן ז"ל משם הרב אלברצלוני שכתב במליחה כל חתיכה וחתיכה כדי לייחה בתנור וכתב על זה הר"ם ז"ל שאמ לאמוד ממה שאמרו מלח סרי היא כרוחת דלי אלאת מידי דמו לגמרי שבלייה יולא מידי דמו לגמרי ומכאן ואילך אמר בשר הוא כך במליחה יולא מידי דמו ושכוכן שוין במליחה ע"כ לשון הרב ז"ל · ועוד דאי משום מליחה כמו שאמר אמו אין לו עכשיו ידיעה מ יפה · ועוד מה נעשה לגני קדר ועוף בבלגן שאין שם מליחה וכן עוף שאמו מבשלים במחבת שאין המים חופים אותו ומ"מ לאים לחלוש אותו וכן בשר שנמלח ואחר כך שחכוסו יהא מקום חתך לריך לחזור ולמלוח וזה לא נשמע מעולם ולא נמלא כן לכל אדם והוא משיב את עצמו ואת כל ישראל פוטין מתוך פעוה אלו · ועוד כי מדבריו תבא קולא מתוך חומרא שאם נפלה חתיכת בשר שלא נמלחה בקדרה לא נשבר לאיסור אלא בשיעור קליפתו בלבד וכחמנא ליגלן מהאי דעתא שבשתא · ועוד שהוא מלריך לאלות את התלמולה ואת הדקין משני לדדין וזה לא שמעון · וכל מי שיתן ה' אליו עיניים לראות ואזנים לשמוע יראה ויוסף לקח · ומשכחב שהדבר כרוח כמו שאמר ושיעיד עליו הנסיון לא בכוח אלא והנסיון גם לרחק וגם והלך לו :

וכתב עוד גרסינן בפ' כל הבשר אמר שמואל אין הבשר יולא מידי דמו אלא אם כן מולחו וכו' :

אמר הכותב ופי' מבדי שיפלוט דם משוכש הוא זה שאם יתהה הבשר במלחו יותר מפליטת דם ויש זו הנשה רחוקה היא אפי' בבדא בעי לה לשעתא ואתה מזקיקו להדיח בזרוה שאם יתהה אחן מרובה ביום תמיד שהבשר פולט דם ויש בי"ב שעות וגזרה זו לא שמעינה בשום מקום · ועוד דאמריכן הכא אמר מולח ומדיח במתניתא תנא מדיח ומולח ומדיח ולא פליגי הא דחלליה בי טבחא הא דלא חלליה בי טבחא · °רב *דימי מנהרדעא מלח במילחא גללניתא ומנפץ לה · יש מפרשים דדוקא גללניתא אבל בדקה לא לפי שנתכת ונבלעת בבשר ואינה מפלטת את הדם · והראב"ד ז"ל פירש דבכל מלח מולחין ומבשרין ואפי' בדקה שבדקה · דאלת"ה עד דאתא רב דימי לא ידעינן הכי מלחינן · אלא עד דאתא רב דימי היו מולחין בכל מלח ובלא נפוץ והיו מדיחין את הבשר בכלי מנוקב כדי שלא יפול המלח במים וכיון דעבר כח המלח מעל הבשר לא יפלוט עוד הבשר כלום והרי הוא תאור ובולע מן המים שנבלע בהם הדם שבתוך המלח ומשום חשש זה היו מדיחים בכלי מנוקב מפני שהמים הולכין להן ואינן משהין שם כלל כדי שלא יחזור הבשר ויבלע מהם עד שבא רב דימי ולמד למלוח במילחא גללניתא**

עוד שם רב דימי מנהרדעא מלח במלחא גלגיתא ומנפץ לה · כתב המחבר ולאי רב דימי לאו למימר דמ"מ אמר יותר לפלוט את דמו והעין יעוד על זה וכן פי' בתוס' :

אמר הכותב מה שכתב המחבר מחרי קרמי שמיפה ליה מהרב ר' אברהם בן בחיסור משמו ז"ל דבר דימי מלח במילחא גלגיתא הרמב"ד ז"ל פי' שמי שמיגו מולח במילחא גלגיתא לריך להדיחו בכלי מנוקב יפה יפה כדי שלא יחזור ויבלע דם הנבלע במלח שהוא נימוח עכשיו במים ורב דימי מנהרדעא מלח במילחא גלגיתא·ונפץ לה ואח"כ מדיחה אפילו בכלי שאינו מנוקב שאין כאן אלא שיחה בעת שעל פניו ואינה כדאי לאסור

אמר שאלת מאי שנא שהיה על פניה מעיקרא ואח"ח שאומו דם שפלט אין אמו מוסשין לו לפי שהוא דם שנמלח ואינו אסור אבל פניו בעינן מלחתו שהרי בשמולח הבשר גם הדם שעל פניו נמלח אלא פי' משוכש הוא שפי' והפי' הכאן (במליחה) [בהדחה] לאשוכה כדי שיתלחלח הבשר וידבק בו המלח וגם הבשר שאל אות יותר לפלוט את דמו והעין יעוד על זה וכן פי' בתוס' : **עוד שם** רב דימי מנהרדעא מלח במלחא גלגיתא ומנפץ לה . כתב המחבר ולאי רב דימו לאו למימר וכו' וכו' : **אמר הכותב** מה שכתב המחבר מחרי קרמי שמיפה ליה מהרב ר' אברהם בן בחיסור משמו ז"ל וכן הרב רבי מאמן ז"ל שהסכים עם הרב ר' אברהם ז"ל במדוסי מולין . והוא מזקיקני להתריך דברי הגדולים בלשונם וזה לשון הר"ם ז"ל רב דימי מלח במילחא גלגיתא הרמב"ד ז"ל פי' שמי שמיגו מולח במילחא גלגיתא לריך להדיחו בכלי מנוקב יפה יפה כדי שלא יחזור ויבלע דם הנבלע במלח שהוא נימוח עכשיו במים ורב דימי מנהרדעא מלח במילחא גלגיתא·ונפץ לה ואח"כ מדיחה אפילו בכלי שאינו מנוקב שאין כאן אלא שיחה בעת שעל פניו ואינה כדאי לאסור

אח

הדם נפלט בכדי שיעור זה שאמו מולחין לקדרה שאמרו בשם תלמוד ז"ל שמשהין אותה בכדי שיעור ומקבל בידם כן וסמך לדבר ממה שאמרו מליח כרותה דלאי . ובעיקר אם אתה משהה אותה יותר עדיין דם נפלט ממנה ולא עוד אלא שהדם זה יותר ברור עם הראשון ואין דם הבשר כלה עם שיעור מליח כרוחה ועם הפירות הכתן שפירשנו בו לאעלה שהו שאינו נאכל [בחורת] בשר שאינו מליח [רק] בחורת בשר מליח ואין המליחה בלה אלא להפליט הדם (הקרוש) [הקרוש] על פני הבשר ולא להפליט מה שבתוכו ודי לנו בזה לשוב לא יפליט דם בקדרה בעוד שהמים סוחרין וכשיבאו לכלל רותחים שוב אין אנו מחשבים לדם שהמים הרותחים לומחים ומלעים אותו ולפי זה חתיכת בשר שנמלחה והוכשרה לקדרה אסור לחתוך לתוכה כשנותנה בקדרה אא"כ מולח מקום חתך לו שנמלחה כדי שיעור מליח כרוחה כ"ש שאסור הבשר בשמלחתו לאותו מלח אחד ולא אלא פני : **ד"גרסי'** בפ' כל הבשר אמר שמואל אין הבשר יולא מידי דמו אלא אם כן מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה כמליחתו הנא קדרה ומולח ומדיח . פי' מדיח אפני דם דמתיבש על פניו קודם מליחה ויש לחוש שמא יתהה הבשר כרבה כמלחו עד שיתיבש ולאח"ב הדם ויבלע הבשר ומדיח אחר מליחה אשוש לחלוחית דם שעל פני הבשר בעוד שהוא פולט : **הרב** דימי מנהרדעא מלח במליח' גללניתא ומנפץ לה . וכתב המחבר

על זה כי לא מצאנו שהצריכו בהמה לחתוך איברים לאיברים אלא כדרך שבני אדם רגילין לחתוך אותה חתיכה שדרך בני אדם לחתכה לאיברים התירו שלא לשחוט את הווידין · כיצד הוא מולח *גרסינן בפ' כל הבשר אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אא"כ מולחו יפה יפה ומריחו יפה יפה· ואיתמר ר"ה אמר מולח ומריח במתניתא תנא מריח ומולח ומריח · ולא פליגי הא דחלליה בי טבחא הא דלא חלליה בי טבחא · °רב *דימי מנהרדעא מלח במילחא גללניתא ומנפץ לה · יש מפרשים דדוקא גללניתא אבל בדקה לא לפי שנתכת ונבלעת בבשר ואינה מפלטת את הדם · והראב"ד ז"ל פירש דבכל מלח מולחין ומבשרין ואפי' בדקה שבדקה · דאלת"ה עד דאתא רב דימי לא ידעינן הכי מלחינן . אלא עד דאתא רב דימי היו מולחין בכל מלח ובלא נפוץ והיו מדיחין את הבשר בכלי מנוקב כדי שלא יפול המלח במים וכיון דעבר כח המלח מעל הבשר לא יפלוט עוד הבשר כלום והרי הוא תאור ובולע מן המים שנבלע בהם הדם שבתוך המלח ומשום חשש זה היו מדיחים בכלי מנוקב מפני שהמים הולכין להן ואינן משהין שם כלל כדי שלא יחזור הבשר ויבלע מהם עד שבא רב דימי ולמד למלוח במילחא גללניתא

הכבד דמו מרובה . לפיכך אסרוהו אפילו לצלותו בשפוד אחר עם בשר אא"כ כתן הכבד בראש השפוד ושיתלה השפוד ראשו למטה ונכבו למעלה כדי שיהא הכבד לעולם למטה · שאילו היה הכבד למעלה יזוב דמו המרובה על הבשר ויש לחוש שמא לא יהיה כח בבשר לפלוט כל דם שבלע מן הכבד · ואם עבר וצלה הכבד למעלה מותר ומכאן יראה לי שהדין כן במליחה שאסו' למלוח לכתחילה כבד על גבי בשר . אבל תחת הבשר מותר· עבר ומלח ע"ג הבשר מותר :

הלב

שהורו שחחר הוא להכשרו עם מליחתו שכשם שפולט דם מעצמו כך פולט דם שבולע מחוצה לו וזה נכון : וגדולה מזו אמרו קצת רבותי שאפי' מלחו בשר ע"ג בשר שנמלח והורת ובלע דם חתיכת זו שמלחו עליו חוזר הוא ומולחו וכשר דכבולעו כך פולטו · וכמו שפולט ע"י מלח דם של עצמו. כך יפלוט דם שבלע ממקום אחר ואין דבר זה נכון בעיני וראיתי בו תורת דבר זה מטה שאפרו דגים שמלחן עם העופות ואילו היה להם היתר במליחה לא אמרו אסורים· ולא היו שותקין מלמוד עליהם את ההיתר :

הדם עם הרב ר' אברהם ז"ל במדוסי מולין . והוא מזקיקני להתריך דברי הגדולים בלשונם וזה לשון הר"ם ז"ל רב דימי מלח במילחא גלגיתא הרמב"ד ז"ל פי' שמי שמיגו מולח במילחא גלגיתא לריך להדיחו בכלי מנוקב יפה יפה כדי שלא יחזור ויבלע דם הנבלע במלח שהוא נימוח עכשיו במים ורב דימי מנהרדעא מלח במילחא גלגיתא·ונפץ לה ואח"כ מדיחה אפילו בכלי שאינו מנוקב שאין כאן אלא שיחה בעת שעל פניו ואינה כדאי לאסור

אח

ગુજરાત સમાચાર

צריך להגעיל דלא שייכא מליח' רק באוכלין (ש"ע לבתחל' אסור) ודוקא על ידי מליחה נוהג דין זה להלק בין טמא מליח וטהור תפל לטהור מליח וטמא תפל ואין אנו מחלקין בין עילאה (כיצד צולין דף ע"ו) לתתא' דלעולם טמא מליח וטהור תפל אסור אפי' טמא עילאה וטהור תתאה, וכן טהור מליח וטמא תפל מותר אפילו היה טהור מליח תתאה, ובמעשה האור מחלקין בין עילאה לתתאה בפלוגתא דרב ושמואל (שם) ואין אנו מחלקין בין איסור הם לאיסור צונן והטעם מפורש במסכת פסחים (שם) והתם פסקינן הלכה כשמואל דאמר התאה י) נבר, ומיהו עילאה כשהוא חם מבשל התחתון כדי קליפה ותתאה נבר (ורוצה לומר כדי נטילה מקום). אך אם יש בו שמנונית אוסר את הכל,

---

שיעור מליחה בכלי מנוקב, הגה"ה י) פרוש דאם תתאה חם ועילאה צונן אסור אפילו אם תתאה שהוא חם הוא החיתר ועילאה הצונן הוא האיסור מתפסר כל החיתר משום דתתאה נבר להפליט את העליון שהוא האיסור ולהבליעו כחיתר. חתדתון אבל אם התאה צונן ועילאה חם מותר רק כדי קליפה אפילו אם תתאה חיתר והעלון שהוא חם האיסור דתתאה שהוא צונן נבר ונמצא שיש חילוק בין מחמת האור למחמת המליחה כדפרי' רנבי מחמת האור הדבה חלוי בתתאה ולא באיסור, ונבי מליחה חלוי באיסור ולא בעילאה ויש להמות דבון דמליחה כחותה אם בן היה לנו להשוות מליחה לחם מחמת האור ז"ל נקוט האי בללא ביהך הלשגלם אין האיסור נפלט ונבלע בחיתה אלא אם בן יש בון כח באיסור עצמו או מחמת מליחה או מחמת חמימות האור אך בזה יש חילוק בין מחמת האור למחמת מליחה דמחמת האור אותו שהוא נבר מרתת חביבו אם מצנן חביבו כי בן הוא דרך חולדות האור אבל מחמת מליחה אין כח באותו שהוא תפל לבטל בח המליחה, וכן אין כח במליחה לעשות התפל מליח כי בן הוא דרך המלח האינו כולל לחתבטל כי אם על ידי הדחה וכן המלח אין שם מליח עליו לחיות בחותה עד שימלחנו משנו צדדים שהוא רק מליחה לקדרה ואז הוא דוקא השוב בחותה כדפי' בתוס' והשתא ניחא גולא מלתא דנבי מחמת האור אזלינן בתר התאה אפילו תתאה חיתר משום דתתאי נבר אם בן התתאה מתרת ומתמם את העליון והות ליה חם לחנך חם דאוסר את הכל אבל אי תתאה צונן ועילאה חם אפילו אם עילאה חם הוא האיסור מכל מקום מותר חתיתה בן כדי קליפה, משום דתתאה שהוא צונן נבה ומצנן את העליון שהוא האיסור ומבטלו מחם מתו והוה ליה איסור צונן ולכך אין האיסור יכול לבלע בהיתה מודו כדי קליפה מיהא אסור משום דאדמיקר לוח בלע כדי קליפה ולכך לענין חום מחמת האור אזלינן בתר תתאה דנבר לא שנא חיתה ולא שנא איסור אבל לענין מליחה שאין זה מבטל את זה כדפרי' הלכך לא אזלינן כלל בתר תתאה אלא בתר האיסור, ואם האיסור מליח אוסר את החיתר לא שנא עילאה ולא שנא תתאה אבל אם האיסור תפל אף כי הטהור מליח גם הוא תתאה מכל מקום מותר החיתר, כיון שהטמא תפל והטהור תתאה שהוא מליח אינו כולל לעשותו מליח כדפרי' ולכך טמא תפל וטהור מליח מותר בסתם הם חמאה אמרינן

ס"ק

ח) ובשר (שם) טהורה שנמלח עם נבילה אסורה, וספיקא נמי אסורה משום דהוי ספיקא דאורייתא, ודנים טהורים (ניד הנשה דף צ"ט) שנמלחו עם דנים טמאים אסורים וספ"ק יא דמותרים דאמרינן ציר זיעה בעלמא הוא דאין אדם רו רק מדברי סופרים וספ"ק לקולא, ויש מפרשים דגם ציר הדגים היכא שיש שמנונית אסיר מן התורה, ודגים (יכן בסס"ג דף מ"א) המליחים כמו אריינ"ש וביוצא בהם מותרין מטעם ספק ספיקא, ספק אם נמלחו עם דגים טמאים אם לאו, ואם תמצא לומר נמלחו, שמא לא היה בהם שומן ואז ציר אינו אסור כי אם מדרבנן כדפרישית, ז) ואין הכשר (כל הבשר דף קי"ג רמב"ם פ"ו דמאכלות טור רד ס' ס"ט) יוצא

חתיכה בחתיכה רקיק ברקיק יקלוף את מקומו תימא מאי שנא מתם לתוך חם דמיתסר כולו ושמא יש לומר התם נבי חם וכו' מיירי דזה על נבי זה, והתם מיירי בזה בצד זה (עכ"ל יו"ד) ומיהו עם בלא שמנונית יש לאסור הכל כדמשמע נבו הא דקאמר תתאה נבר כשהוא חם משמע דאסור הכל קאמר דומי' דחם לתוך חם עכ"ל (ש"ע צונן שנפל לתוך התבשיל פנון על חתיכה שמקצתה חוץ הרוטב או אם בולו אבל על חתיכה שהוא לרוטב או על גלי האש נאינו אוסר אלא כדי נטילה שהוא כעובי אצבע) הגהה (ג) שרק כיצד צולין חנן נטף מרוטב של פסח על החרס וחזר אלינו ישול מקומו, ומוקי לה התם בחרס הנתתת דחזי אותו רוטב צלי מחמת דבר אחר ורחמנא אמר דוקא צלי אש ולא צלי מחמת דבר אחר ומקשי בשיטה מה נפשך אי רוטב לא מפעפע אם כן חסני בקליפה כמו נבי ניד הנשה למאן דאמר יש בנידין בנותן טעם ואם רוטב מפעפע אם כן אי איכא ששים מן הרוטב לישתרי כולה אפי' אותו מקום ואי ליכא ששים אם כן ליתסר כולה מידי דהוה אנדי שצלאו בחלבו ומתרצינן בשיטת רוטב נפ"ש מעפועיה שם מניה וכציר מחלם ולפי זה פי' בפנים נבי חתאה נבר דפני בנטילת מקום אם אין בו שומן ומיהו אין לחקל בזה דהא ומנין דאין ביה שומן ולאו אדעתיה ועוד אפילו בלא שומן יש ליתן טעם לאסור כולה, ולא דמי להתיא דשוב מקומו דרוטב דהתם הרוטב אינו נופל על כולו כי אם בחד מקום דהא טיפה בעלמא הוא דנפל כדמשמע נטף מרוטבו ולהכי פני בנטילת מקומו אבל נבי תתאה נבר חתיכה דאיסור נוגעת כולה בכל התיכי דהיתר הלכך מפעפעת בכולה ולכך לא פני בנטילת מקומו ונבו נטף מרוטבו נמי אם היה ברוטב כל כך שנפל על כל הפסח מתסר כולה ומיהו חלב ודאי מפעפע טפי דהא מתסר למיכל אפילו מרגש אונה אף על פי שאין שם החלב כלל ולפי זה הדיא דתתאה נבר צריך לומר שהחתיכות רחבות נו כדי דאן ההיא דאיסור נוגעת כולה בהתיא ההתיא, אבל אם היתה של איסור קטנה אף על גב דליכא בהתיא ששים מכל מקום הוה פני בנטילת מקום אם אין בה שומן בודאי ומיהו הא פרישית דומנין דאית ביה שומן ולאו אדעתיה ועי"ל דנבי רוטב אנו מסופקים אם מפעפע בכל ההתיכי כמו חלב או אינו מפעפע בראבנגה אחו מקום בעומק ומיירי לעולם הדיא דשוב מקומו דאיכא ששים ומים מתסר אותן מקום משום דשמא אינו מפעפע כי אם באותו מקום ולפי זה נבי תתאה נבר מתסר ההיא דהיתרא כולה אפי' בשהחתיכה דאיסור קטנה אפילו ודאי אין בה

מידי דמי אאיב מדיחו יפה יפה מפני הדם שהוא בעין, ואם מלח בלי הדחה אין עוד תקנה לאותו הבשר לפי שהמלח מכליעו ואינו מפליט הדם שהיא בעין יג) (ש"ע בהפסד מרובה יש להתירו) ואחר המליחה (וכן בתוס' שם ריב"א) צריך הדחה ג' פעמים ואם לא הדיחו רק פעם אחת בטוב אין קפידא בכך, ואם שמו הבשר בקדרה בלי הדחה אחרי המליחה המלח אוסר הקדירה עד ששים מן המלח כאלו היה כולו דם דסיימא לן דוחיכה עצמה נעשית נבילה גם בשאר איסורין ודלא כפירוש רבינו אפרים שאומר דוקא בשר בחלב ויש שהיו אוסרין אפילו באלף משום דלטעמא עביד, וליתא כמו שפרשתי למעלה דאין לאסור יותר בדבר הבלוע יותר מכח האיסור, ואם יש גוי או נויה משמשין (וכן בסמ"ג ועיין בתוספ' כל הבשר צ"ז נבי קפילא ארמאה) בבית ישראל ושמו הבשר בקדרה ולא ידעינן אם הדיחוה אם לא נאמנין במסיחין לפי תומם וכל שכן אם יודעים בטיב יהודי ויש שם נער או נערה יודעין בטיב הדחה או יוצא ונכנס מותר משום דמרתתי ועוד דיש לנו לומר דלנקיותא קפדי, ואין מחזיקין (שם דף קי"ג) דם בבני מעים פי' לאסור אם לא נמלחו בכרכשא, ובמעיים, כגון המסס, ובין הכיסות, ובהדורא דבנתא, (פירוש דקין הטובבין הבנתא) (ש"ע קיב' ודקין וחלחולת בלא שומן שעליהם אבל כרס ובית הכוסות חוי כשאר בשר) אבל בנתא גופא דהיינו שומן שקורין רויי"ל ושי בה דם ומיחו אף על פי שאין מחזיקין דם מיחו פלטו ציר ואם נמלחו עם הבשר אינן אסורין כמו דגים, וצריך (שם בתוספות) ליזהר שלא להתוך בשר צלי בסכין קודם שיצלה כל צרכו אם יש בו נומות דלא שייך למימר מישרק שריק גם לא שייך למימר כבולעו כך פולטו שהרי אין לו לפלוט דבר מגופו, והרבי יעקב אומר (שם) כי מות' הוא שאם לא יפלוט עתה לא יפלוט עוד (ש"ע ואנו נזהרין לכתחילה ומתירין בדיעבד) בם' כיצד צולין (דף ע"ד) פוסק הלכה האי טוליית שריא ואמרו בתוספות דוקא היכא ששניהם מלוחים או ששניהם אינם מלוחים אבל אם אותו שבחוץ מליח והפנימי אינו מלוח אסור הפנימי וכן אם מלחו בשר על גבי חתיכה מפלת אסורה אך אם יחזור וימלחנו ספק רבי' ברוך דתשתרו (ש"ע רייחנה תחלה) והשוחט (חולין דף ח') בסכין של גוי שהוא בן יומו הלכה כרב דאמר קולף יד) אבל (עכו"ם דף

שום שומן כיון דליכא ששים ומיחו קצת קשה דא"ב בההיא דיטיל מקומי לפלוג בין איכא ס' לליכא ששים דהיכא דליכא ששים לא סני ביטול מקומו דשמא מפעפע בכוליה מיהו איכא למימר דמסתמא יש בו ששים מהבוא מיסה דרוטב, אך מ"מ הוחק הוא לומר דמסספא לן נבי רוטב כדמרישי כיון דלא מפרש לתלמודא, לכך נראה כדפרישית מעיקרא דיש חילוק נבי רוטב היכא דליכא שומן בין מקצתו לכולו כדפרשינן עכ"ל. יג) וכעין זה פירש בתוספות דחשופן דם צלול בעין על גבי בשר והוא רותח אפי' דרך צלייתו שהוא אסור אם אין בו ששים ולא משתרי לא משום דם משריק שריק ולא משום כבולעו כך פולטו ולא אמרינן כך אלא דוקא נבי דם פלוטה עכ"ל יד) ויש שרוצים להתיר מכאן בשר רותח שחוחכו בסכין חולבת אפילו בן יומו עיי קליפה דהא איכא לישנא דאמר כית

ל"ח) אם אינו ידוע שהוא בן יומו בסתמ' יש לנו לומר שאינן בני יומן דסת כלי גוים אינן בני יומן ומותר טו) ובפירקא (דף ח' בתוספות) קמא בחולין אי מאן דמפרש טעמא דרב דאף על גב דבית השחיטה צונן אמרינן אנב דוחקיה דסכינא בלע ויש שהיו רוצי' לאסור בהמה שהנפשטה בסכין בן יומו של גוים, וליתא דבצונן נמור לא אמר רב אלא כגון בית השחיטה דהוי קצת חם כדאמרינן אימת בלע לכי חיימא פז) וסכין (שם דף ח') ששחט בה טריפה ורוצה לשחוט בה עוד פסקינן הלכה רוחצ' אפי' בצונן או בכליתא דפרסה למכפרה (ש"ע ונוהגין עתה לקנחו יפה בשיער הבהמה בין כל שחיטה ושחיטה).

רן רמב"ם הלכות מאכלות פ"ב, סמ"ג לאוין סימן קכ"ן טור י"ד סימן פ"א.

שלא לאכול בהמה טמאה דכתיב (ויקרא י"א ספרי ראה וכ"כ פ' שמיני) אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וגם יש בה עשה דכתיב את זה תאכלו ולאו הבא מכלל עשה עשה, ואדם אין בו רק עשה שהר' אינון בכלל מפרים פרסה, וחלב (בתובות דף ס' ועיש בתוספות) של אשה מותר מן התורה אבל אסור מדרבנן ליתן משתי שנים ואילך לאחר שפירש החינוק מן החנקה אבל אם פירש החלב מן האשה לתוך הכלי מותר.

רן רמב"ם הלכות מאכלות פ"ב סמ"ג לאוין פי' קכ"ח טור י"ד סימן פ"ב.

שלא לאכול עוף טמא, דכתיב (ויקרא י"א חולין פ"ו) ואת אלה תשקצו מן העוף לא יאכלו כי שקץ הם, וכן יש כהם איסור עשה דכתיב

השחיטה רותח ואפילו הכי קאמר רב דסני בקליפה וכ"כ בספר רבינו ברוך ומיהו אין הנדון דומה לראית דהא דסני בקליפה נבי בית השחיט אפי' למ"ד בית השחיטה רותח מ"מ אין כל הבהמה רותחת כי אם בית השחיט דוקא שנהו הקלים הסמוכי למקום בית חיתוך השחיטה דהיא דבר מועט אבל נכי החיתה כשר שהיא רותחת בולה כשהחכה בסכין חולבת בן יומו מהפשט בבולה ואסור כולה אם אין בה ס' מן הסכין ואפילו לא תחב בה כ"א מעט מן הסכין צריך ס' מכולו דמתחב הם מקצתו חם כולו ולא דמי לכף חולבת שתחב מקצתה בקדרה של בשר דלא בעי ס' כ"א מאותו קצת שתחבו בקדרה דהתם הכף של עץ הוא והם מקצתו אינו חם כולו אבל וראי אם היתה הכף של מתכת אפילו לא תחבו כ"א מקצתה בעי ס' מכולה משום דמתכת הם מקצתו חם כולו (ש"ע דאין בכף של מתכת סני בם' ממה שתחב) וכן נראה הלכה למעשה לאסור אוזן רותח או בשר הותחת שהותכו בסכין חולבת בן יומו שכל החתיכה אסורה אם אין ששים מן הסכין וכן הורה הריב"ד מעות טו) ומיהו בספר רבינו ברוך סי' ראפ' שאינן בני יומן בעי קליפה נבי שוחט משום שמנונית הנדבק בדופני הסכין עכ"ל טז) וצ"ע דהא דקאמר לכי חיימא אלישנא דבית השחיטה רותח קאפר (ומיהו בלא שום ראיה אמת הוא שהוא רותח קצת עכ"ל.

ציונים והגהות על פמ"ג

כ) עיין סט ממכ"ו, וסימן כב סע"ד ס"ק ס:

כא) וכן כתב בסימן ע סע"ד ס"ק יח וס"ק כט ד"ה ודע, וכסימן עג סע"ד ס"ק יד, ועיין מגמת מיטוי מלוה קמא, ופיין כלן במגמרת שלוס ונמיס רמס ובדרכי משוכה סימן מו ס"ק ה ובמעמ מוכה כלן:

כב) עיין לעיל סימן מז סע"ד ס"ק יג ד"ה ודע:

כג) עיין לקמן סימן עג סע"ד ס"ק יד ד"ה והנה:

כד) כשנותנו במים לבטל המרגיש המחיכה, כנ"ל (זיו השמש):

כה) אשר הא אמרינן דנמצר קצת דם בתוכה (מגמרת שלוס):

כו) ר"ל הבשר והכלי, כמו שכתב הרמ"א סימן סט סעיף ג ופס נמחסה הבשר בעבייתו הבשר וגם הכלי אסורים (רנע שקל כסף):

כז) עיין סימן סט ט"ז ס"ק מו-מז ובמגמ"ו סס, וכש"ך ופס"ד ס"ק עט:

כח) פירוש דאין להבין דאיה מוה דמוגיא מכל המחיכה, דאי אין מוגיא רק משמע העליון, אין מוחר בהפסד מרובה הא מגד" הטעי לא הוגיא כלל, ד"ל אדרבה דמהא דנאין בהפסד מרובה אסור הוי קיעמא לבא"ה דאפשר הא דאסור הוא מטעם הרא"ה ז"ל (מגד שמיס, זיו השמש):

כט) עיין סימן מז סע"ד ס"ק יג ד"ה ודע:

ל) עיין סע"ד סימן עו ס"ק כ, ועיין מיס רמס:

לא) עיין ש"ך סימן כב ס"ק ו, וסימן נב ס"ק טו:

לב) ועיי"ש בש"ך ס"ק כא:

לג) עיין סע"ד סימן ע ס"ק ו סוף ד"ה ודע, וסימן עו סוף ס"ק ב, ועיין מיס רמס:

לד) עיין דרכי משוכה סימן מז ס"ק יב:

לה) עיין סע"ד סימן עו ס"ק יג, וסימן סט ס"ק ס"ק נא:

לו) עיין זיו השמש שמגיה דממינת "ומינה" עד "וכדאמרן" שיין קודם בסוף ד"ה דע דיש לפני ד"ה גם להמחבר:

לז) בזיו השמש מגיה דכל"ל, וכ"ח דהכא"ס קוצר דבעבע המלח לאסוך דם אלו ולא לאפלוט ממנו כמ"ש הרא"ש, ובעבע הדמה אחרונה משום דם שבמלח שלא יתמחה בתבשיל, וטבע המלח למשוך דם אליו ולא להפליט ממנו, כמו שכתב הרא"ש (פרק כל הבשר סימן לח) ואתי שפיר, דזה אינו, דהא הרא"ה כתב בפירוש דטעם הדחה ב' משום דם פליטה שעליו, וזהו שכתב המשמרת הבית לפי דבריו יע"ש. גם דוחק לומר דסובר דם שנתיבש הוה קצת דם בעין, ויש כח לבלוע לאחר שינוח מלפלוט בשפע, ולא דם פליטה. אמנם אפשר ליישב, דסובר דיש ששים בחתיכה נגד דם פליטה שעל פניו, ולא נגד המלח, ומיהו אין המלח מפליט לחוץ. והדחה ב' צריך, ולא סגי כניפרץ דאין מבטלין איסור, ומשום הכי אם לא הדיחה בא', אין ששים נגד היבוש, ומכל שכן בהצטרפם יחד עם דם שעל פניו מפליטה, ויש לחוש ששכחה אחר שינוח לפלוט דם וציר כו', (עיין מה שכתב בבדק הבית (ע) (כ"ג ש"ג עד.) דבשר לאחר שיעור מליחה אין כרותח, סותר קצת למה שכתב

כן, אלא דם שבישלו דרבנן, וכן כתב התורת חטאת (כלל א דין ז) ובדרכי משה (סימן סט אות יט) והט"ז (סימן סט ס"ק כד) במעשה דאשה ששכחה אי (הדיחה) [מלחה] היקל מטעם דם שמלחו דרבנן כו', ואף כל דם שנפלט על ידי מליחה וביישול, מיד הוה דרבנן, כמו שכתב הש"ך בסימן ס"ח אות ל"ד, ועדיין הדבר צריך תלמוד, גם לא בכל ספיקותיו הולכין להקל, כאמור:

ואיכא לעיוני, דם היוצא על ידי כבישה מעת לעת בצונן, אי הוה דבר תורה, או דרבנן, ומה שהביאני לזה, דדם שמלחו דרבנן לא למדו אלא ממליח כרותח, כמו שכתב רש"י במנחות [דף] כ"א (ע"א ד"ה דם שבישלו), ואם כן כל שכן כבוש דהוה כמבושל לגמרי. או דילמא דודאי כבוש אין מבשל, רק מפליט ומבליע לחוד, ודמי לכלי שני דהוה דאורייתא וכדכתיבנא, ואי"ה בסימן ק"ה (משב"ז ס"ק א ד"ה וכבוש הוא, שפ"ד ס"ק ב ד"ה תשובה) אבאר זה כאן, ושם העליתי דחוות דבר תורה, ולא דמי לדם שמלחו:

ואכתי יש לברר, דם הכבד קודם שבשלו, אי הוה דבר תורה אי לאו כב) ונפקא מיניה להקל בספיקו. הנה מרש"י [דף] ק"י [עמוד] ב' אין הכרע, ומה שכתבו התוספות [דף] ק"א ד"ה דם פירש הקונטרס, כפי הנראה צריך לומר רבינו חם, דהוא כתב כן בדף ק"י [עמוד] ב' ד"ה כבדא, דלא מנו בריש פרק דם שחיטה, דם הכבד, אלמא דרבנן הוה, וכן משמע מהא דאמרה ילתא לרב נחמן אסר לן דמא, שרי כבדא (קט:), אלמא כפירש חשוב, דכולו דם, ואפילו הכי שרי מן התורה, ועיין תורת חטאת בכלל כ"ד דין י', ואיסור והיתר הארוך כלל ט"ז דין י"ב, וש"ך סימן ע"ג אות י"ט דם הכבד דרבנן:

אמנם הרמב"ם ז"ל בפרק ו' מהלכות מאכלות אסורות הלכה ד' חשיב דם הכבד כדם האברים, שעובר בלא תעשה, אלמא הוה דבר תורה, ועיין במגיד משנה שם, וכפי הנראה דגורס בההיא דכריתות דם הכבד, שוב ראיתי בשו"ת שער אפרים סימן פ"ח האריך והביא סברת הר"ן (פכ"ה לט: ד"ה גרסינן) דהוה דבר תורה, והגהות שערי דורא (שער ג אות ט) ורש"ל בתשובה (סימן פו) דהוה דרבנן, ותמה עליהם מכח קושית התוספות (קיא.) דם דאורייתא, דהיא קושית אלימתא:

והנה לפי מה שצידד שם, דם הסמפונות שבכבד הכנוס, הוה דבר תורה, דמשאר איברים בא, ואם כן יש ליישב, דהכי קאמר דם דאורייתא הכנוס בסמפוני הכבד שהם מרובים, הוה דבר תורה. ולפ"ז כבר ספק נכבש במשקה וכדומה כנ', אי יש ששים במשקה רק נגד דם הסמפונות לחוד, תו הוה ליה ספיקא דרבנן ולהקל, כמו כבוש בבשר בחלב דמקילין (סימן קה סעיף א בהג"ה) הוא הדין כאן, ואלו בשאר בשר כהאי גוונא, הוה ספיקא דאורייתא, וכדאמרן בב"ח:

העיקר הב' הוא להבין פעולת המליחה מה היא עושה. אם מרוקנת כל הדם עד שלא נשאר שום משהו תוך החתיכה, ומה שיוצא אחר כך מוהל ולא דם הוא, או דאין מוציא כל הדם ונשאר קצת בחתיכה, ומכל מקום כשנותנו במים קרים בתבשיל, קודם שתרגיש החתיכה כד) חום המים, נתקשה שוב הדם ואין יוצא, וגהי דאנן (סימן סט סעיף יט) לא קיימא לן כהרמב"ם ז"ל (פ"ו מהלכות מאכלות אסורות הל"י) דמצריך חליטה ברותחין אחר המליחה, מכל מקום הא אמרינן כה) דנשאר דם בתוכה, והמליחה פועלת להוציא משהו פני החתיכה, וכשמשימין במים קרים, כשתרגיש החתיכה אחר כך חום המים, נתקשה שוב הדם בתוכה. ונפקא מיניה דלאחר המליחה אי נכבש בקרים מעת לעת, שניהם אסורים כו':

הנה הרא"ה ז"ל בבדק הבית (ס"ד ב' וס"ט) (כ"ג ש"ג עא. עג.) סובר דאין המליחה כשיעור צליה פועלת להוציא כל הדם, רק מה שבשטח העליון, ואחר כך כשיגיע למים חמים קודם שיפלוט לחוץ יתקשה בתוכו. ואסור לחתוך לנתחים דקים, אלא אם כן שהה יום שלם במלחו, או כעין מליחה דבעי לאורחא, כן מתבאר מדבריו, ועיין בר"ן פרק כל הבשר (מב. בד"ה הראשון) גבי דגים ועופות הביא ב' הסברות, וסיים דם שמלחו מדרבנן, לא דקדקו כל כך, משמע דיש קצת דם לאחר מליחה, ולא חששו כיון דהוה דרבנן יע"ש. ובמשמרת הבית בב' מקומות הנ"ל הרבה להשיג עליו, דאם כן צלי קדר היאך אוכלין. ויאסר לחתוך כל נתח לשנים, אלא שמליחה מוציא הכל, ומוהל נשאר, לא דם, והוא הדין צלי כחצי צליה יוצא כל הדם, עיין ש"ך בסימן ע"ו אות י"ד:

והנה במעשה דרש"י (סימן סט סעיף כ) אין ראיה כל כך, שמא לאחר שיעור מליחה לא מיחשב כרותח כז) ומה דקיימא לן (שם סעיף ד בהג"ה) נמלח מצד אחד שרי בהפסד מרובה כח), מינה באין הפסד מרובה אפשר לאסור, כטעם הרא"ה ז"ל. וממה שכתב

המחבר לקמן סעיף י"ט אחר שנמלח מותר ליתן במים קרים, הרא"ה מודה לזה, כי קודם שירתיחו המים נתקשה הדם, ואין צריך חליטה. אמנם ממה שכתב המחבר סעיף ה' חתך כל נתח לשנים אחר שיעור מליחה, אין צריך מליחה שנית, וכן ממה שכתב (שם סעיף כא) נוהגין בצלי קדר, גם מונח לפעמים תוך הציר לאחר הדחה אחרונה יום שלם, מבואר דאנו סוברים דאין נשאר כלל דם:

ויש לראות בסעיף י"ט הביא המחבר ב' דעות למי שרוצה להחמיר, כמו שכתב הש"ך (ס"ק עח), ולמה בסעיף ה' לא כתב כלום, וכי תימא דהמחבר חשש לסברת הרמב"ם, ולא לסברת הרא"ה, אכתי להרמב"ם נמי אסור לחתוך כל נתח לשנים, דאם לא כן מליחה זו למה, וטורח זה למאי, יחלוט כט), אלא דאין אנו בקיאין, או שאר תירוצים, וחליטה לאחר מליחה שפועלת להוציא משהו שפיר ומי, אם כן אסור לחתוך כל נתח לשנים לאחר שיעור מליחה, ובמנים אבאר (סימן סט משב"ז ס"ק טז):

דע דיש לחקור ענין המליחה ל), הא הדם פירש ממקום למקום, ואנן סוברים פירש ממקום למקום אסור, (מולח בכלי שאינו מנוקב (סימן סט סעיף יח), או נחבשל בדמה ויש ששים (שם סעיף יא בהג"ה. ש"ך ס"ק מו)) וקיימא לן (סימן צב סעיף ד בהג"ה) חתיכה נעשית נבילה בשאר איסורין, מה מהני שיוצא אחר כך וכי תימא במליחה לא נעשית נבילה, דמשום לחא דבשר בחלב גזרו, הא ליתא, דאנן קיימא לן חתיכה נעשית נבילה במליחה לא), וכל שכן דקשיא חתיכה חיה שמונחת אצל חתיכה במליחה, דאמרינן (סימן ע סעיף ו) על ידי שיפלוט דם דידה הוא הדין דאחריני, קשיא, והא נעשית נבילה, ונהי במליחה יש לומר כל דרך הילוכו לא נעשית נבילה, (עיין תוספות חולין [דף] ק' [עמוד] א' ד"ה כשקדם) מחתיכה אצל חתיכה קשיא, חדין הכי, כל שאפשר להפריד האיסור ממנו לא נעשה נבילה, עיין סימן צ"ח סעיף ה' בהג"ה לב) דכלי מתכת שאפשר בהגעלה לא נעשה נבילה, גם למה שיתבאר בסימן ק"ה דנעשה נבילה היינו בנשאר משהו בתוכו, הא ביוצא מכל וכל אף בשר בחלב לא נעשה נבילה (עש"ך אות י"ז) פשיטא דלא קשה מידי, ולפי זה הרמב"ם ורא"ה לדידהו חתיכה אצל חתיכה לית לה תקנה, ויש לומר דם מעלמא מודים דפולט מכל וכל לג):

גם להמחבר דמליחה אין אוסרת יותר מכדי קליפה בכחוש, עיין סימן ק"ה (סעיף ט), לא קשה מתורת מליחה דפועלת מכל וכל, כי טבע הדם לגרור אחר המלח, ומשום הכי המליחה פועלת להפליט מכל. ודע דבשר חוץ שיעור מליחה (מיל, או כדי צלית אותה חתיכה) אסור לאכול חי לד), דהמלח מרתיח ופירש ממקום למקום לה) ולא יצא לחוץ, ואסור לדידן, לו) ומינה בשר שפלט דמו וצירו, או הודח דנסתמין נקבי הפליטה (סימן ע ש"ך ס"ק כו לא) ובלע כזית דם נעשה נבילה, וצריך ששים נגד כולה, וכדאמרן בב"ח הנה זאת תורת המליחה לדעתינו כפי מה שהתבאר כאן:

ועתה אבוא לפרש טעם הדחה ראשונה. הנה רבו בו הדעות:

ד טעם א' דעת הרא"ה בבדק הבית (ס"ט ב') (כ"ג ש"ג עג.) וזה לשונו מפני הדם שנתייבש על פניו, ויש לחוש לאחר שינוח מלפלוט הדם וציר, יהא ניתך הדם ונבלע בבשר. והר"ן פרק כל הבשר (מב: ד"ה אין) הביאו בתוספת ביאור שאין המלח מפליט אלא דם לח; לא מה שנתיבש, ויש לחוש כר':

והמשמרת הבית השיג עליו, דאין לחוש שישהה זמן ארוך י"ב שעות כיום תמים, ועוד ממה נפשך אי ישכח וישהה י"ב שעות, אם כן יבליע דם פליטה שעל פניו עכ"ל, ולקושיא א' יש לומר לא פלוג, משום בשר דבעי לאורחא וישכח וישהה יותר מיום תמים תקנו בכל בשר, וקושיא שניה חזקה היא, וכי תימא דהרא"ה סובר לז) טעם הדחה אחרונה משום דם שבמלח שלא יתמחה בתבשיל, וטבע המלח למשוך דם אליו ולא להפליט ממנו, כמו שכתב הרא"ש (פרק כל הבשר סימן לח) ואתי שפיר, דזה אינו, דהא הרא"ה כתב בפירוש דטעם הדחה ב' משום דם פליטה שעליו, וזהו שכתב המשמרת הבית לפי דבריו יע"ש. גם דוחק לומר דסובר דם שנתיבש הוה קצת דם בעין, ויש כח לבלוע לאחר שינוח מלפלוט בשפע, ולא דם פליטה. אמנם אפשר ליישב, דסובר דיש ששים בחתיכה נגד דם פליטה שעל פניו, ולא נגד המלח, ומיהו אין המלח מפליט לחוץ. והדחה ב' צריך, ולא סגי כניפרץ דאין מבטלין איסור, ומשום הכי אם לא הדיחה בא', אין ששים נגד היבוש, ומכל שכן בהצטרפם יחד עם דם שעל פניו מפליטה, ויש לחוש ששכחה אחר שינוח לפלוט דם וציר כו', (עיין מה שכתב בבדק הבית (ע) (כ"ג ש"ג עד.) דבשר לאחר שיעור מליחה אין כרותח, סותר קצת למה שכתב

למעלה לח). גם מה שכתב (שם עג:) דמשקין אין שייך בהם מליח כרוחה, ולדבריו צריך לחלק בין ההיא דמנחות דם שמלחו אין עובר לשאר משקין, ועוד אפשר סובר, דם שמלחו מפיג ומבטל טעמו, לא משום מליח כרוחה, אמנם אנן קיימא לן במשקין נמי מליח כרוחה, כמו שכתב המשמרת הבית (שם) מההיא בר יונה לכמכא (חולין קיב.) לט):

הטעם הב' מ) הוא דעת הר"ן (שם), וזה לשונו כדי לרכך הבשר, שאם יהיה נחיבש על פניו לא יהיה כח במלח להוציא דמו יע"ש. הנה דעת כולן משמע, דיש אומרים שבמרדכי הם אחדים עם הר"ן, וכן (הביא) [הבין] הש"ך באות א' מא), ואיני יודע איך יתכן זה, דלהר"ן הטעם מחמת שנתיבש על פניו, וצריך לרכך מבחוץ, וליש אומרים שבמרדכי הטעם לרכך גוף החתיכה, שיצא כל הדם, ונפקא מיניה טובא דלהר"ן אין צריך לשרות חצי שעה, וליש אומרים צריך שריה במים, ומשום הכי הוקשה למרדכי, דאדרבה מיא מטרשי לה:

הטעם הג' הוא דעת המרדכי (חולין סימן תשכא), שהמלח יתמלא מדם ולא יהא כח להוציא הדם:

הרביעי יש אומרים שבמרדכי, (וכמו שכתבתי בסמוך דפליגי על הר"ן):

החמישי משום דם שעל פני הבשר מחמת דוחק הקופיץ חשיב דם בעין, ויבליע אף תוך שיעור מליחה, דלגבי דם בעין לא שייך טרוד, ולא כבולעו כך פולטו, כמבואר:

הששי הוא טעם מב) הרא"ש (פ' כל הבשר סימן מו), כיון שלא הודח בראשונה, אין כח במלח להפליט כל כך בשפע, ופירש מקצת לחוץ, ויבליע תוך החתיכה, דלא שייך טרוד כיון שאין מפליט בשפע:

ועיין כנסת הגדולה בהגהות הטור (אות ח) ובית יוסף (אות סא) הביא נפקא מיניה בענין הטעמים, גם טעם חמישי שכתבנו, הוא דעת הגהות מיימוניות בשם סמ"ק. וגם אני אכתוב קצת נפקא מיניה מה שנראה לי:

בין טעם הרא"ה להר"ן, יש לכל אחד קולא וחומרא. להרא"ה, אם הניחו לאחר שיעור פליטת צירו, נבלע הדם בתוכה, ולא מהני מליחה שנית, כיון דאין לה אלא דם דעלמא, (דזהו הוה דם מעלמא, כיון שפלטה ובלעה, וכל שכן דם שעל פניו) ולא אמרינן כבולעו כך פולטו במליחה, כמו שיתבאר, (באין לה מגופה) וכן אם נתבשלה ויש ששים נגד החתיכה, אפילו הכי החתיכה אסורה בהפסד מרובה וערב שבת וכדומה, דלא שייך לומר דם שלא פירש, (עיין סעיף י"א) מג) דהא פירש הוא, הרי חומרא, ולהר"ן שהה במלחו כמה, מהני הדחה ומליחה שנית, דטעם הוא לרכך, וגם בבישול, אי יש ששים בהפסד מרובה או ערב שבת, שרי אותה חתיכה. קולא להרא"ה, אם נתבשלה אין צריך ששים כי אם נגד דם שעל פניו, לא נגד כולה, דהמלח הוציא ממה שבתוכה, ולהר"ן צריך ששים נגד כולה, ומיהו לדידן דנעשית נבילה, אף להרא"ה צריך ששים נגד כולה, אף למ"ד (סימן צב ש"ך ס"ק טו) בהפסד מרובה במליחה לא נעשית נבילה, מכל מקום בבישול אחר כך נעשית נבילה מד), (שכבר מובלע על ידי מליחה):

ובין טעם הר"ן לטעם המרדכי קולא וחומרא, לר"ן אם ריכך הבשר, וחתך אחר כך נחח לשנים, אין צריך הדחה שנית, ואלו למרדכי צריך להדיח שם, שהמלח יתמלא שם מדם, ולא יהא כח להפליט. חומרא, אם נאמר דר"ן ויש אומרים שבמרדכי אחד הם, צריך שריה לרכך, ולמרדכי שפשוף היטב סגי, ואם נאמר דר"ן הטעם דם שעל פניו, די גם כן בשפשוף היטב, ומיהו למרדכי מה) בלא הדחה ומלח, אף מלח שנית גם כן נתמלא מדם, ואין בו כח להוציא:

ובין טעם המרדכי ליש אומרים כבר התבאר:

ולטעם החמישי יש יותר חומרא מכל הטעמים מו), דלא מהני הדחה ומליחה שנית, ולכל הטעמים אף להרא"ה, על כל פנים תוך שיעור מליחה מהני הדחה ומליחה שנית. ואם שחט ולא יצא דם, אפילו הכי על ידי דוחקא דסכינא נפלט דם האיברים, ובעי הדחה לכל הטעמים. כמו שכתב הט"ז (ס"ק יז):

ומכל מקום הנך רואה, דלכולהו טעמי אם נתבשל בלא הדחה ומליחה שנית מז), אסור אף בהפסד מרובה, כמו שיתבאר. ואלו לטעם הרא"ה, דעצה טובה מח) שמא ישכח ויניח לאחר פליטת צירו, אם, כן תוך שיעור י"ב שעות, או בהפסד מרובה כ"ד שעות, יש היתר, ואנן קיימא לן לאסור בהפסד מרובה בלי הדחה ומליחה שנית, כדבעינן למימר לקמן:

גם יש עוד נפקא מיניה, אם נשרה חצי שעה, ופני החתיכה למעלה ממים, ולא הודח, אם לרכך שרי, דבחתיכה עבה מאד נכנסין המים, כל שכן כאן, ואם שלא יתמלא, או משום דם בעין, אף דיעבד צריך להדיח מכל צדדים יפה. ושומן אווזא שהופשט בחוץ אין בו דם כלל, ולרכך צריך, כמו שכתבתי בפנים מט). ואלו למה שכתב המשמרת הבית (ע') (כ"ג ש"ג עג. ד"ה אמר הכותב ופי') דכדי שיהא המלח נדבק יפה, צריך להדיח מכל הצדדין. ובשאר משקין, אם לרכך אפשר מטרשי, ולשאר טעמים אפשר דשרי, ומכל מקום אפשר דמטרשי ליה נ):

ודע דאם [לא] הדיח החתיכה כי אם מצד אחד ונתבשלה כך נא), הנה י"א דחתיכה ששים נגד דם ומלח שעליה נב), ואנן קיימא לן (סימן סט סעיף ט בהג"ה) דשלשים יש, ואם יש עוד בקדירה כמו החתיכה שרי, אם כן בהודח מצד אחד יש ששים, מאחר דנגד כל הצדדים יש שלשים, ומיהו לטעם המרדכי דהמלח יתמלא מדם, אסור בהודח מצד אחד, אם לא בהפסד מרובה, דהוה כנמלח מצד אחד (שם סעיף ד בהג"ה). אמנם הדחה אחרונה שהודח מצד אחד, יש להתיר אף למרדכי, דיש ששים, וכדאמרן כאן ק"ר. ומה שאמרו בגמרא (חולין קיג.) חלליה בי טבחי מהני, יש לומר דהיו שורין חצי שעה לרכך. ועיין מה שאכתוב בסימן ע"ו (ש"ך ס"ק ח ט) לענין צליה בלא הדחה א':

ולענין הלכתא נג) הנה המחבר לכאורה סובר כטעם המרדכי, שמלח יתמלא מדם, ומשום הכי לא הזכיר חצי שעה (שם סעיף א), ומהני הדחה ומליחה שנית (שם סעיף ב), ואפשר דסובר כר"ן לרכך, ושפשוף היטב מרכך. ואנן סוברים כטעם חמישי הגהות מיימוניות בשם סמ"ק, דמבליע דם בעין, ואין תקנה בהדחה ומליחה שנית (שם בהג"ה). ומיהו לכתחלה נכון לחוש לכל הפירושים וכדכתיבנא, ועיין כנסת הגדולה (הגה"ט אות ח, הגב"י אות סא):

ויש לחקור, מליחה זו מה טיבה, אם רוצה לבשל בלי מליחה ולהרבות עד ששים, לישתרי לכתחלה, בשלמא לדידן, אותה חתיכה אסורה, דפירש ממקום למקום, מה שאין כן להמחבר סעיף י"א, וכי תימא אין מבטלין איסור לכתחלה (סימן צט סעיף ה), הא לעת עתה כל זמן שלא פירש שרי, וכהאי גוונא לא מיקרי מבטל איסור. שוב ראיתי שאין זה כלום, דלעשות כן לכתחלה אסור, ואף בחמץ קודם הפסח, לערב לכתחלה אסור נז), וכי תימא שאין כוונתינו לבטל הדם, אלא לאכול הבשר, אפילו הכי מבטל מיקרי. ומהאי טעמא נראה לי, אם נשתהה שומן אווזא, וכל שכן מבהמה, ג' ימים בלא הדחה, דלבשר יש תקנה בצליה, ושומן נפסד בצליה, אין תקנה לערבו עד ששים, ובהפסד מרובה שרי, ואף נח) בלא הפסד מרובה דשומן נימוח נז), ולא שייך פירש ממקום למקום, מכל מקום מבטל מיקרי, כיון דאין ראוי לאכול חי כלל נז), ודאי מבטל מיקרי, ועיין מה שכתבתי בפנים (סי' סט משב"ז סוף ס"ק לב שפ"ד ס"ק נא ד"ה כתב):

כתב המנחת יעקב בקונטרס אחרון הנקרא סולת למנחה כלל ט"ו דין י"ג, בעור מחזיקין דם, דלא כמו שכתב הט"ז סוף סימן כ"ג (ס"ק ז), וראיה מיומא (מח.) מדמו נח) ולא מדם העור, ובסימן כ"ג כתבנו ישוב לזה נט), ולדינא צריך עיון:

דע דהפרי חדש בהלכות מליחה ותערובות, היקל בכמה דברים, ואזיל לשיטתיה שפוסק כהמחבר דלא אמרינן איסור דבוק ס). ומיהו תתיכה נעשית נבילה בשאר איסורין נא), פוסק כרמ"א, בסימן צ"ב אות י"ד, וכנסת הגדולה (סימן צב הגב"י אות מ) ופרי תואר שם אות י"א, בחתיכה נעשית נבילה פסקו כהמחבר (סימן צב סעיף ד) ואנן קיימא לן כהר"ב (סימן עב סעיף ג בהג"ה) דאמרינן איסור דבוק סב) וחתיכה נעשית נבילה, ולכן צריך המורה ליזהר בזה ק"ר:

ציונים והגהות על פמ"ג

לח) **דכיון** דלמאר מליחה אין מתבב עוד כלומת ליכא למיחש טיבליא מ) כפנים (מגד שמיס):

לט) **ובמשמרת** המ"ה כתב הטעם להדחה דאשוה כדי שיתלמלא הכשר ודבנק בו המלח, וכמו לקמן כה"ה גם, וכמימן סט מסב"ז ס"ק ד ופפ"ד ס"ק ה, וכלן לא מעטו ממנין הטעמים:

מ) **עיין** מסב"ז סימן סט ס"ק ה:

מא) **עיין** שם בפפ"ד:

מב) **הששי** הוא טעם שבמ"ש יש אומרים (טעם מגדים), ועיין מסב"ז סימן סט ס"ק ז י':

מג) **עיי"ש** בגר"ז ס"ק כ, ועיין ס"ק כו, ועיין כאן במגד שמיס:

מד) **עיין** שפ"ד סימן לו סוף ס"ק ט, ועיין ס"ך סימן כב ס"ק י ומה שכתב עליו שם הלגול מרבנה לאסור מטעם הפרמ"ג כאן, וכן כתב על הש"ך סימן לג ס"ק טז עי"ש, ועיין בחידושי רעק"א בסימן לב שם:

מה) **הריינו** דאין לומר דלהמרדכי יש יותר קולא מהר"ן, דכיון דטעם המרדכי שמתמלא המלח מהדם שם כן בטלמו פעם שנים אף בלא הודח שרי כיון דהמלח הרלאשון נתמלא כבר מדם שעל פניו ממילא יש כח במלח האני להפליט, לזה אומר (מגד שמיס):

מו) **עיין** מסב"ז סימן סט ס"ק ז י, ומה שכתב שם בגיטים והגהות בשם הלבוש שרד:

מז) **עיין** ש"ך ס"ק יב ובשפ"ד שם ובס"ק יד, ומסב"ז ס"ק י:

מח) **עיין** מסב"ז סימן סט ס"ק ט:

מט) **עיין** שפ"ד סימן סט ס"ק ג ד"ה ילמה לי:

נב) **עיין** סימן סט ע"ז ומסב"ז ס"ק כא, ובש"ך ובפ"ד ס"ק טו לה:

נג) **עיין** סימן סט מסב"ז ס"ק ג ד י, ובפ"ד ס"ק ה, וס"ק ג ד"ה ילמה לי, ובסוף ס"ק יד:

נד) **עיין** תורה מיים ע"ז סימן תמז ס"ק ה ומסב"ז שם, ומי"ד לקמן סימן לא שם שפ"ד ס"ק יא ד"ה מלינו, ועיין סימן קד מסב"ז סוף ס"ק נו) **עיין** ש"ך סימן עה ס"ק ס:

נז) **בסימן** סט שפ"ד ס"ק נא הוסיף דלף כסר שסהה ג' ימים ברלאי לטוס מ, מכל מקום כיון דלמקור לבשלו הוי ליה מבטל איסור, עי"ש, ועיין מיס רמס בתמילה ספמימה, ומגד שמיס סוף ס"ק נא:

נח) **מדם** הפר ולא מדם העור, כנ"ל (מגד שמיס), ועי"ש ביומא מה ע"ב:

נט) **אולי** כתב כן מהדורא קמא, דלפנינו לא נמצא שום ייסוב, עי"ש במסב"ז ס"ק ז (מגד שמיס):

ס) **עיין** שפ"ד סימן סט ס"ק לה, וסימן עב ס"ק טו, וסימן עג ס"ק כב: סא) **עיין** מסב"ז סימן סט ס"ק כט ד"ה כתב הפר"ח: סב) **עיי"ש** סימן עב ס"ז ומסב"ז ס"ק י, וכש"ך ובפ"ד ס"ק יח, ועיין סימן כב ש"ך ובפ"ד ס"ק ח, וסימן לב שפ"ד ס"ק טו מה שכתב כשם רוב הפוסקים:

ל ד"ה עוד יש לומר: נה) **ואף** דיש לומר להמיר בלא הפסד מרובה, כנ"ל (מגד שמיס) עי"ש מה שמלר, ועיין מסמרת שלום ויקוטי שושנים:

נו) **עיין** מסב"ז סוף ס"ק ט:

הלכות מליחה

סימן סט

דיני מליחה והדחה. ובו כ"א סעיפים:

סט (סעיף א) **(א)** [ה] צריך להדיח הבשר קודם מליחה. ד ה) הטעם כדי שיתרכך הבשר וילא דמו ע"י מליחה ר"ן (מב. ד"ה אין הבשר) וי"ל נמרדכי (חולין פי' תשכא) והמרדכי כתב הטעם דהדחה רלשונה ה היא להעביר הלכלוך שעל החמיכה שאם לא כן המלח נתמלא ממנו ושוב לא יוליא המלח הדם שבחתיכה ולהנך תרי טעמי מהני אם יחזור וידיחנו וימלחנו אפילו אחר זמן אבל הגהות מיימון כתבו בשם סמ"ק ו הטעם מפני שהמלח מצליע ואינו מפליט דם שהוא בעין וכן כתב בסמ"ג (לאוין קל"ז דף מ"ח ע"ב) וכן כתבו בשערי דורא והגהות שערי דורא (פי' ה ס"ק ג) ז דדם שעל גבו הוי כמו דם בעין שנפל על גבי בשר רותח ואסור ולא שייך מיתרך שריק ולא כבולעו כך פולטו וכן נמי ל"ל לדידהו דלא אמרינן גבי דם בעין אידי דטריד למיפלט לא בלע וכן כתב הרב סוף סימן ע': **ב)** **ואם הדיחו הטבח אין צריך להדיחו בבית.** וכתב בלאיסור והיתר האריך ריש כלל ד' (דין ה) ומביאו במורת מטאת כלל ע"ו דין ד' דלא מועיל אפילו בדיעבד מה שרוחצים הבלעות שלימות בני טבחי כמו שרגילים לשפוך עליהם בהעברה בעלמא לגאותם ואפילו לא בקבן אם"כ דאינו קרוי הדיחו הטבח עד ששרה אותן קצת בכלי ע"ל ועד ששרה [בכלי א] הוא לאו דוקא דאין הכי נמי אם לא הדיחו דרך העברה אלא הדיחו היטב וכמ"ש הרב בסמוך לכך כשהעתיק בתורת חטאת שם לשון איסור והיתר האריך העתיק דאינו נקרא הדיחו הטבח אלא כששרה אותו קצת כדרך בשר שמדיחים כשרוצה למלחו ע"כ נראה לי מיהו אי ידעינן דהדיחו הטבח אמרינן דמסתמא הדיחו יפה וכן משמע בב"ח (ס"ח): **ג)** **חתך כל נתח לשנים כו'.** דקדק לכתוב חתך דהיינו יא דוקא בסכין (ג) הוא דלריך לחזור ולהדיח וכמ"ש המרדכי (חולין פי' תשכא) דלגב דוחקא דסכינא מפליט מיהו דעת הר"ן בפ"ק דחולין (ב: ד"ה הטבח) ג) גבי הטבח דמה שהזכיר הטור דבעי הדחה היינו לאחר הדחה שהיא מלד המנהג ובעינן שתי הדחות תחלה קמ"ל דלא ולא"ג דהתנא בגמרא אמר סתם מדיח ולא נזהר מזה תנא אין לריך לפרש דבריו:

באר הגולה

סט ה) בגרייתא תולין דף קי"ג:

ב המרדכי שם דבי היכי דאמרינן אגב דוחקא דסכינא מיבלע בלע שם דף ח' הכא נמי מפליט אגב דוחקא דסכינא [ומהרי"ל והגהות אשר"י שם והגהות שערי דורא]:

דגול מרבבה

סט [ה] **צריך להדיח הבשר וכו'.** ובמקומות הקרים ובזמן הקור הגדול ישימו המים בלור עד שתפג ליבתן ואח"כ ידיחו בו הבשר דאם לא כן אדרבה ע"י הקור שבמים מעכבים להבשר. ב"י:

גליון מהרש"א

סט א **צריך להדיח.** ומדיחין במי פירות ש"ך בסמוך ס"ק ל' ובט"ז:

ב **להדיח.** בזמן קור גדול צריך להשים המים באור להפיג ציבתן. בית יוסף:

ג **האחד משום דם בעין.** לאו דוקא דא"כ לא שייך איידי ולא כבולעו ועיין ש"ך ס"ק א' ובגליון:

ד **הטעם כדי שיתרכך.** וצריך שרייה חצי שעה:

ה **היא להעביר הלכלוך.** ודי בשפשוף:

ו **הטעם מפני שהמלח מבליע.** עיין סימן ע' סק"ג וט"ז שם ס"ק ב':

ז **דדם שע"ג הוי כמו דם בעין.** מ"מ אינו כדם ממש עיין ש"ך סימן ע"ר ס"ק ט' עיין בגליון ט"ז ס"ק א':

ח **וחיש אוסרין ס"ל טעם הראשון מטילא.** וסוברים דאף שעדיין פולט ציר (ועיין סימן ע' סעיף ו' בהג"ה) וא"א לצמצם להדיח מיד אחר שפלט הדם:

ט **דהמלח מבליע דם בעין שעל הבשר.** וסובר דהוי בעין ממש ועיין גליון ש"ך ס"ק א'. בפרי חדש רצה לצדד דדם שבשלו אסור מדאורייתא יעוי"ש. וכן נ"ל לכאורה מהא דבכורות (דף ו' ע"ב) דמייתי ראיה דחלב מותר מקרא דזבח חלב ודבש ומחריצי חלב. ואיתא שם סלקא דעתך אמינא הואיל דחידוש הוא דדם נעכר ונעשה חלב בבהמה טמאה נמי דשלא יתפ המלח. ג המחד משום דם בעין שהוא על הבשר שאין המלח מפליט דם הבלוע שהוא לא אבל לא מה שנתחבש על פניו ואם לא ידיחו אותו תחילה יש לחוש שמא לאחר שיניח מלפלוט דם וציר יהיה ניתך ויבלענו. טעם שני משום שיתרכך הבשר וילא דמו ע"י מליחה שאם יהא נקרש על פניו לא יהא כח במלח להוליא דמו עכ"ל א) ונראה דבהא פליגי היש אומרים ויש מתירין לענין מלח בלא הדחה תחלה כי היש מתירין שהוא הרא"ש (פכ"ה פי' מו) ס"ל הטעם השני ומשום הכי מדמה לה לבשר שנמלח שנתנוהו על בשר שלא נמלח שיש לו תקנה במליחה ויפלוט דם שבלע עם דמו דהא גם כאן יש לו דם אחר שיחזור וידיחנו וימרכך הבשר ואם יחזור וימלחנו יהיה לו דם בלוע לפלוט ואגב זה יפליט גם מה שבלע ממה שהוא עליו בעין. ח והיש אומרין ס"ל טעם הראשון ממילא אחר המליחה הראשונה יצא כבר כל דמו ואין משם רק שיבלע מדם בעין שעליו וזה לא שייך לומר שיצא על ידי מליחה אגב דמו דהא בשעת מליחה אין לו דם של עצמו והבית יוסף (שם ד"ה ואם מלח) הביא בשם הג"ה מיימון בשם סמ"ק (פי' רה עמ' רד) (א) ט דהמלח מבליע דם בעין שעל הבשר לתוך הבשר וכן כתב בלאיסור והיתר האריך בלל ד' (דין ה) וכן בשערי דורא שער ג' (פי' ה): **(ב)** **ואם הדיחו הטבח כו'.** לכאורה קמ"ל (ב) דזה דאין לריך לשרות במים דוקא אלא דרך שפיכת מים עליו כדרך הטבחים אבל אלא דבאמת קיימא לן דלא אבל זה כדלקמן על כן נראה לי דנשמר זה דלא ניחא מדאמר רב הונא בגמרא (חולין קיג.) מולח ומדיח ולא זכר הדחה דלאונה והוא מטעם דבבר הודם מי טבחי כמ"ש בית יוסף (קמ ריש ע"ב) ולמה באמת סמך רב הונא על זה אלא דודאי דרכן היה בכך שהטבחים היו מדיחין ועל כן לא הוצרך להזכירו ב) אע"פ שבגרייתא הזכירו מ"מ רב הונא סמך על המנהג וא"כ הוה אמינא דלא אבל אם לא נזכר הדחה בגמרא ולא נזכר מזה אבל אם לא נזכר בגמרא אבל אם לא נזכר בגמרא אבל אם לא נזכר בגמרא

דגול מרבבה

(ג) [תוספתא] מותר אפילו לקדרה. ונכ"מ. ס"ל כתב להמירא רק לגלי כיון שכ"ל מתמיר כלל גוונא, ע"כ:

גליון מהרש"א

יב וחיה די בהדחתן כך במות שהן. ונתרכך הבשר שתחתיהם:

יג צריך לחזור ולהדיחם. ואין צריך שרייה דהא נתרכך כבר: יד יזהר לשרותו. ומותר לשרות בכלי גוים. באר היטב. ואם נהגו לשרות בכלי נחושת אין למחות כיון דדרכן להדיח. שם:

טו רק הדיחו היטב. וישפשף היטב ויחזור וידיח במים שניים עד שתשאר המים לבן תר"י עיין גלוין סעיף ו' בהגה"ה על תיבת או לצורך שבת מיהו הכא לא נזכר לכתחלה לצורך שבת אבל קשה דהא לקמן הדיעבד רק באי אפשר למלוח שנית עיין ש"ך שם ס"ק כ"ו:

טז סגי ליה בדיעבד. ועיין ס"ק י"ד:

יז עד שיתנגב. ובדיעבד שרי דטעם שימס המלח אינו עיקר. משבצות ס"ק ד':

יח ונהגו כו'. וראוי לגעור למי ששורה בכלי כשר ב"ח. שרה באקראי מותר להשתמש בו. חכמת אדם:

יט ואם נשתהה הבשר בשרייתו. ואם שהו בו מי הדחה לחוד אם אין ששים נגד הדם אין להתיר. באר היטב: כ בסעיף ט"ו. ס"ק ל"ז:

כא ואם כו' מותר. עיין ט"ז סק"ו ושי"ך ס"ק ס"א:

אמרי בינה

ז) ואו אפילו מה שחוץ לקליפה אסור. בחוות דעת מפרש כונתו דאם הוי כנמלח בלא הדחה אזי אם לא היה רק מעט רגל חוץ לטלפים בענין דליכא ששים נגד הדם של סביב הרגל שבתוך הטלפים היה אסור אף מה שחוץ לטלפים (דבכל הרגל בודאי איכא ששים ומותר) ומטעם מולח בכלי שאינו מנוקב לא אסרינן רק מה שבתוך הטלפים. וכ"כ בלבושי שרד:

סו (ג) טלפי הרגלים. פירוש מעגלים של בהמה: (ד) ימתין מעט. אבל לא עד שיתנגב דאז לא ימס המלח ולא יוציא דם: (ה) ונהגו שלא להשתמש בדברים וכו'. דמיישינן שמא לא הדיחו יפה מדמו ד) ודוקא דבר לח בצונן או יבש ברוחת מיהו דיעבד שרי דהא הכלי שרי ואין כאן אלא גזירה כן כתב דרכי משה (אות ה): (ו) ואם נשתהה כו'. פסק כמורת מטמא (כלל ג דין ה) דאם יש ששים נגד כל הבשר דאותה המיכה ג"כ מומרת דאינו ממור כ"כ כמו נתבשל ממש אלא מליחה ורש"ל (יש"ש פכ"ה סי' ל, מטומות סי' ג ס"ק ג) אוסר בכל גווני אותה המיכה אפילו בכבוש ועיין מ"ש ב בסעיף ט"ו (ס"ק ל):

(ד) לשנים או לשלשה ד) [ב] (או שהסיר (ג) טלפי הרגלים לאחר ההדחה) (מרוץ כלל ל' ו"ז) יג צריך (ג) לחזור ולהדיחם:

הגה [ג] ואם לא עשה כן ב) הוי כלא הודח כלל (שם) [ד] הדחת הבשר לכתחלה יד יזהר (ה) לשרותו נגד תלי שעה ולהדיחו היטב במי השרייה [ה] אבל אם לא שרתו ד) [ו] [ז] רק הדיחו (ד) היטב סגי ליה ואחר כך (ד) ו) [ז] ימתין מעט שיטפטפו המים קודם שימלחו שלא ימס המלח מן המים ולא יוציא דם (הגהות ש"ד והגהות אשיר"י פכ"ה ובאורוח כלל ו') (ה) ז) [ח] יח ונהגו שלא (ח) להשתמש בדברים אחרים בכלי שאורין בו בשר (ו) [ט] יט ואם נשתהה הבשר בשרייתו מעט לעת ח) הבשר וגם הכלי (ו) אסורין ט) ועיין לקמן סימן זה אבל פחות מעט לעת אין להקפיד [י] ואף במקום שנאסר הכלי י) מותר לחזור (ז) ולשרות

לריך שיהיו לו ג' מכיוים דאם אתכו אח"כ לשנים א"ל לחזור ולהדיחו וכן מוכרח דעת הר"י ן' מביב שהביא הב"י בסוף סימן ו' (ד"ה הטעם) ע"ש אך י"ל דהר"ן לטעמיה אזיל דס"ל דטעם הדחה לאו משום דס הוא אלא כדי שיתרכך הבשר וכמ"ש בשמו בס"ק א' וכיון דאלגיהו מי טבמי כבר נתרכך ולא איכפת לן במה שאתכו אח"כ לשנים וזהו ג"כ דעת הר"י ן' מביב אבל לדידן דקי"ל דטעם הדחה הוא משום דס ב) וכדלקמן סעיף ב' לריך הדחה אף בדיעבד: ד) או שהסיר טלפי הרגלים לאחר ההדחה. אבל אם לא היה מסירם אינו נחשב הכל כמחיכת בשר אחת יב והיה די בהדחתן כך כמות שהן והייגו דכתב הרב בסימן ס"ח סעיף ח' דפרסות הרגל שנמלחו בקליפתן דנהגינן לאסור מה שבחוץ הקליפה מטעם דהוי כמולח בכלי שאינו מנוקב ולא אסרינן להו מטעם שנמלחו בלא הדחה ד) (ואז אפילו מה שחוץ לקליפה אסור (ד) וכמ"ש בסמוך) אלא ודאי דאם לא היה מסירם לא ה

בשר שנמלח כבר והודח כהוגן מטעם שנכבש בכלי איסור ופשוט הוא כב מיהו בדיעבד שרי דהא לא נעשה כבוש עד אחר מעת לעת ואז הוי טומן טעם לפגם וכמ"ש בסימן ק"ה סוף ס"ק כ' ע"ש ועיין לקמן ריש סימן ל"ח (פ"ב וש"ך ס"ק ג): **יא) דין בשר שמלא קרח כו'.** [ג] בשר שנקרש אסור למלחו עד שיוכך אותו כמו שהיתה ממולה כד ואם נמלח ואח"כ נקרש קודם שנשהה שיעור מליחה אם נפשר אח"כ טוב למלחו פעם אחרת ואם לא מלחו פעם אחרת ושהה שיעור מליחה אחר ההפשר ונמבטל מותר בדיעבד כן העלה במהרש"ל בשיאור והיתר שלו (מכוונות סי' טו ס"ק ד ד"ה בשר שנקרש) ובספרו פרק כל הבשר סימן ל"ג: **יב) אם מלח ולא הדיח כו'.** ז"ל הב"י (קח: ד"ה ואם מלח) ז"ל הרא"ש פרק כל הבשר (סי' מו) אם מלח בלא הדחה יש אומרים שאין מקנה לאותו בשר כו' על לענין הלכה אם הוא במקום הספד מרובה או שהוא בערב שבת ואי אפשר להכין אחרת כדאי הם הרא"ש והר"מ (שו"ת מהר"ם דפוס לבוב סי' שלו, וד"פ סי' תתקנב) לסמוך עליהם עכ"ל ונראה דעת הב"י לסמוך עליהם במקום הספד מרובה כה אם הדיחו ומלחו שנית דוקא וכן משמע מדבריו כאן בש"ע ה) וא"כ מה שכתב הרב כו מיהו במקום הספד מרובה יש להתירו בו נמי איירי בכהאי גוונא וכן מבואר להדיא דעת הענטרת זהב (פ"ב) ודעת מהרש"ל בשיאור והיתר סימן י"ח נראה דאין מקנה לאותו בשר בהדחה ומליחה שנית אף במקום הספד מרובה ואין זה עיקר ולקמן סימן ע' ן נתבאר דבכל מקום דשרי הדחה ומליחה שנית כל שכן דשרי בלאי ע"ש: **יג) ואפילו לא שהה במלחו שיעור מליחה.** כתב בדרכי משה (אות ד) [ד] דהיינו לקדירה ל אבל בלאי מן הדם וחוזר ומוקרו ע"כ ולפי טעם יש מוסרין שבמקום משוש דמבליע דם בעין הוה השיאור אפילו במליחה מעט גם כן משוש דם בעין כמו בדם פליטה לדעת האור זרוע (ו) ומו"מ ז"ל (פ"ח ד"ה ומ"ש ואם, וד"ה כתב או"ה כלל י) פסק להתיר במליחה מועטת ולא שהה ומשווה אותו לבקיאין בדבר ולא בלע"ד כן דאפילו לפ"ז יש לאסור מטעם השני דכיון שמבליע איסור ואינו פולט מה לי הרבה מה לי מועט:

(שעיף ב). **(ז) וימלחנו שנית.** דיחזור ויפליט מה שבלע כמו בבשר שנפל לציר או בשר שנמלח שנתנוהו עם בשר שלא נמלח בסימן ע' (ס"ו) ויש אוסרין הוא ממ"ק (סי' רה עמ' רד) ומהר"י טרוטין (בש"ד סי' ה) ס"ל כה דשאני הכא דבולע דם בעין לא אמרינן שיצא ע"י מליחה ופסק רש"ל (יש"ש פ' השוחט סי' יח, מכוונות סי' כ' ס"ק ז) וכן בתורת חטאת (כלל ה' דין ח') דאפילו לבלי אסור: **(ח) נמלח רק מעט.** בשיאור והיתר האריוך (כלל י סי' ז) בשם אור זרוע (מ"ש סי' מעב) נתן שני טעמים האחד דאין אנו בקיאין להבחין בין מליחה בלי לקדירה ועוד בשם אור זרוע ה) דאי אפשר ז) שאפילו מליחה שלא בלי לא יפליט כל שהוא ולפי טעם יש אוסרין שבמקום משוש דמבליע דם בעין הוה השיאור אפילו במליחה מעט גם כן משוש דם בעין כמו בדם פליטה לדעת האור זרוע (ו) ומו"מ ז"ל (פ"ח ד"ה ומ"ש ואם, וד"ה כתב או"ה כלל י) פסק להתיר במליחה מועטת ולא שהה ומשווה אותו לבקיאין בדבר ולא בלע"ד כן דאפילו לפ"ז יש לאסור מטעם השני דכיון שמבליע איסור ואינו פולט מה לי הרבה מה לי מועט:

יב) ג אם מלח ולא הדיח תחלה ידיחנו (ז) וימלחנו שנית ו) [יב] ד כט **ויש אוסרין:** וכן נוהגין אפילו לא (ח) נמלח רק מעט כדרך שמולחים (ט) (לבלי יג) (ז) ואפילו לא

הגה

ך ב

(יא) [יא] כג ה) דין בשר (ו) שמלא (ח) קרח כילד נוהגין עם שרייתו עיין לעיל סימן ק"מ (שעיף יח):

באר הגולה

ג' טור בשם י"א ושלוה הסכים הרא"ש ונכון דעת סה"מ וכ"כ בשערי דורא: ד שם בשם י"א והגהות מיימוני בשם אמ"ק [והגהות שערי דורא]:

דגול מרבבה

[ג] דין בשר שמלא קרח כו'. וא"כ אפשר נמלח בשר בעודו קרוש אם הודח כבר אחר מליחה או שהוא אחר י"ב שעות שוב אין לו מקנה במליחה רק יבלע ועיין בסוף סעיף ד' בהג"ה. ואם הוא חוץ י"ב שעות ועדיין לא הודח ידיחנו מעט רק להעביר המלח הראשון ובזה אין נקבי הפליטה נסתמים ושוב ימלחנו ועיין בש"ך בסימן ע' ס"ק ל"ט אלא שאני מסתפק לפי טעם הר"ן שהדחה ראשונה היא שיתרכך והא בודאי שהדחה שעשה בעודו קרוש לא עשה שום פעולה לרכך הבשר וא"כ צריך להדיחה עתה היטב כדין הדחה ראשונה וא"כ שוב יסתמו נקבי הפליטה ואין לו מקנה רק לבלי אמנם בגוף דין הזה שע"י הדחה נסתמין נקבי הפליטה הט"ז חולק בדבר ועיין בסימן זה בע"ז ס"ק ט"ו. ודע דמדין זה גופא דאם נמלח בלא הדחה קמייתא שמותר במקום הספד ע"י מליחה שנית יש ראיה לדברי הט"ז דאל"כ הא ודאי שאף בלי הדחה אף שלא נתרכך הבשר בפנים מ"מ אינו כולו מקשה ומקומות הרכים כבר פלטו ואין יותר בהדחה ומליחה שנית אם כבר שהה במלחו שיעור מליחה ודוק אמנם לפי הלבוש שכתב הב"י בשם הר"ן דמה שמדיחה בתחלה הוא כדי שיתרכך שאם יהיה נקרש על פניו לא יהיה כח במלח להוציא דמו וכו' ע"ש א"כ אם לא הודח עיקר קשיו על ידי קרישתו על פניו ולא פלט כלל ולא שייך שיתמתן נקבי הפליטה:

[ד] [תמיה] והיינו לקדרה. ונט"ז ס"ק ז' פסק להתמיר וכן הוא בש"ך בסימן ע"ו ס"ק ט' עיין בתמת יעקב, ע"כ:

גליון מהרש"א

כב מיהו בדיעבד שרי. והפרי חדש חולק על זה:

כג דין בשר כו'. עיין לעיל סימן ס"ח סעיף י"א:

כד ואם כו' ושהה

ביאור הגר"א

[יא] דין כו'. ר"ל שצריך לשרותו עד שירפה וכטעם הר"ן: [יב] ויש אוסרין. כטעם הרא"ה שהדחה הוא שלא יבליע המלח הדם שעל פניו ואינו פולט עוד וסברא ראשונה ס"ל דמישרק שריק וכבולעו כך פולטו וכמ"ש שם קי"א ע"א בכבדא עלוי בשרא דמישרק שריק וסברא שניה ס"ל דדם בעין לא אמרינן מישרק שריק כמ"ש תוספות שם קי"ג ע"א ד"ה אין וכן לא אמרינן כבולעו כך פולטו:

חידושי רע"ק

ה) דין בשר שמלא קרח. אם אחר שנמלח והודח נמלח בתמצעיתו קרח עיין בספר לוית חן על המורה פרשת אחרי מות: ו) ויש אוסרין. תרגגולת מנמוון ליכא דם בעין פרש"ג לקמן סימן ע"כ בש"ך ס"ק ד': ז) שאפילו מליחה של צלי. [*יפלוט כל שהוא כל"ל וקשה לי דלפ"ז אפילו אם הודח אחר מליחת בלי דפלוט מעט ומזר ובלע דאין טרוד לפלוט הרבה כיון דנמלח רק מעט:

באר היטב

מעת לעת בשר שנמלח כבר והודח כהוגן מטעם שנכבש בכלי אסור ופשוט הוא מיהו בדיעבד שרי דהא לא נעשה כבוש עד אחר מעת לעת ואז הוי נותן טעם לפגם (ופר"ח חולק) עיין לקמן סימן ק"ה ובריש סימן צ"א: (ח) קרח. כתב מהרש"ל בשר שנקרש אסור למלחו עד שירפה אותו כמו שהיה בתחלה ואם נמלח ואח"כ נקרש קודם ששהה שיעור מליחה אם נפשר אח"כ טוב למלחו פעם אחרת ולשהותו שיעור מליחה ואם לא מלחו פעם אחרת ושהה שיעור מליחה אחר ההפשר ונתבשל מותר בדיעבד (ואם לאו אסור דעת הקרישה לא מצטרף. רש"ל. וכתב פרי חדש אבל אם נשתהה זמן מהריפוי קודם החחלת הקרישה אע"פ שלא שהה אחר ההפשר בשיעור מליחה כיון שנשתהה שיעור מליחה בהפשר ראשון ושני אע"פ שנקרש בנתיים מצטרפין ע"ש. כתב מנחת יעקב בתשובה סימן י"ד בשר ששרה אותו במים ונקרש

הבשר תיכף עם המים ונעשה קרח ושהה עם הקרח כמה ימים בלי מליחה. העלה דאם שהה שלשה ימים בתוך הקרח דיש לאסור הבשר לבישול ממה נפשך אי חשבינן הקרח כמים א"כ הוי כבשר ששהה במים מעת לעת שמבליע הדם ואם לא חשיב הקרח כמים א"כ הוי כבשר ששהה שלשה ימים בלא הדחה אבל לצלי מותר בכל ענין ע"ש שהוכיח דקרח לא חשיב כמים. כתב ב"ח דן מה שנוהגין לשרות בכלי שקורין פענדי"ל או קעסל"י לא יפה עושים אא"כ רוצה אח"כ להכשיר. ופרי חדש ס"ק ח' כתב דאין לבטל המנהג וכ"כ בחידושי הרשב"א כל כלי שדרכו של אדם להדיחו קודם שישתמש בו אין נמנעים מלהשתמש בו איסור צונן ואח"כ ידיחו וישתמש בו היתר ואין חוששין לפשיעה ע"כ. כתב משאת בנימין (סי' ל) מותר לשרות בשר בכלי של גוי): (ט) לצלי. הב"ח מתיר במליחה מועטת ולא שהה ואין כן דעת הט"ז ע"ש:

פתחי תשובה

(ו) שמלא קרח. עיין בתר היטב מ"ש בשם רש"ל בשר שנקרש כו' ועיין בספר לוית חן פרשה אחרי שכתב דבשר שנמלח ושהה שיעור מליחה והודח ואח"כ נמלח שנית אם אחר שהודח כדין הדחה נמורה יש לאסור אף לצלי ע"ש היטב ועיין בדגול מרבבה מ"ש בזה. ומ"ש הבאר היטב עוד בשם מנחת יעקב בשר שברה נמיס ונקרש כו' עיין בזה בשו"ת דבר שמואל סימן שע"ג שדעתו לאסור אף אם לא נברה בקרח רק מעת לעת ועיין בשו"ת קרית חנה סימן כ"ע שהעלה כדעת המנחת יעקב דקרח לא חשיב כמים ולכן אם לא שהה בקרח רק מעת לעת בודאי שרי ואף אם שהה כן שלשה ימים ג"כ אין נכון לאסור ע"ש: (ז) ואפילו לא שהה במלחו. עיין בתר היטב דדוקא לקדירה אבל לצלי שרי בלא שהה וכ"כ רמ"א לקמן סימן ע"ו סעיף ג' ועיין

(שעיף ב) בשר שנמלח כבר והודח כהוגן מטעם שנכבש בכלי איסור ופשוט הוא כב מיהו בדיעבד שרי דהא לא נעשה כבוש עד אחר מעת לעת ואז הוי טומן טעם לפגם וכמ"ש בסימן ק"ה סוף ס"ק כ' ע"ש ועיין לקמן ריש סימן ל"ח (פ"ב וש"ך ס"ק ג): **יא) דין בשר שמלא קרח כו'.** [ג] בשר שנקרש אסור למלחו עד שיוכך אותו כמו שהיתה ממולה כד ואם נמלח ואח"כ נקרש קודם ששהה שיעור מליחה אם נפשר אח"כ טוב למלחו פעם אחרת ואם לא מלחו פעם אחרת ושהה שיעור מליחה אחר ההפשר ונמבטל מותר בדיעבד כן העלה במהרש"ל בשיאור והיתר שלו (מכוונות סי' טו ס"ק ד ד"ה בשר שנקרש) ובספרו פרק כל הבשר סימן ל"ג: **יב) אם מלח ולא הדיח כו'.** ז"ל הב"י (קח: ד"ה ואם מלח) ז"ל הרא"ש פרק כל הבשר (סי' מו) אם מלח בלא הדחה יש אומרים שאין מקנה לאותו בשר כו' על לענין הלכה אם הוא במקום הספד מרובה או שהוא בערב שבת ואי אפשר להכין אחרת כדאי הם הרא"ש והר"מ (שו"ת מהר"ם דפוס לבוב סי' שלו, וד"פ סי' תתקנב) לסמוך עליהם עכ"ל ונראה דעת הב"י לסמוך עליהם במקום הספד מרובה כה אם הדיחו ומלחו שנית דוקא וכן משמע מדבריו כאן בש"ע ה) וא"כ מה שכתב הרב כו מיהו במקום הספד מרובה יש להתירו בו נמי איירי בכהאי גוונא וכן מבואר להדיא דעת הענטרת זהב (פ"ב) ודעת מהרש"ל בשיאור והיתר סימן י"ח נראה דאין מקנה לאותו בשר בהדחה ומליחה שנית אף במקום הספד מרובה ואין זה עיקר ולקמן סימן ע' ן נתבאר דבכל מקום דשרי הדחה ומליחה שנית כל שכן דשרי בלאי ע"ש: **יג) ואפילו לא שהה במלחו שיעור מליחה.** כתב בדרכי משה (אות ד) [ד] דהיינו לקדירה ל אבל בלאי

באר הגולה

ג' טור בשם י"א ושלוה הסכים הרא"ש ונכון דעת סה"מ וכ"כ בשערי דורא: ד שם בשם י"א והגהות מיימוני בשם אמ"ק [והגהות שערי דורא]:

דגול מרבבה

[ג] דין בשר שמלא קרח כו'. וא"כ אפשר נמלח בשר בעודו קרוש אם הודח כבר אחר מליחה או שהוא אחר י"ב שעות שוב אין לו מקנה במליחה רק יבלע ועיין בסוף סעיף ד' בהג"ה. ואם הוא חוץ י"ב שעות ועדיין לא הודח ידיחנו מעט רק להעביר המלח הראשון ובזה אין נקבי הפליטה נסתמים ושוב ימלחנו ועיין בש"ך בסימן ע' ס"ק ל"ט אלא שאני מסתפק לפי טעם הר"ן שהדחה ראשונה היא שיתרכך והא בודאי שהדחה שעשה בעודו קרוש לא עשה שום פעולה לרכך הבשר וא"כ צריך להדיחה עתה היטב כדין הדחה ראשונה וא"כ שוב יסתמו נקבי הפליטה ואין לו מקנה רק לבלי אמנם בגוף דין הזה שע"י הדחה נסתמין נקבי הפליטה הט"ז חולק בדבר ועיין בסימן זה בע"ז ס"ק ט"ו. ודע דמדין זה גופא דאם נמלח בלא הדחה קמייתא שמותר במקום הספד ע"י מליחה שנית יש ראיה לדברי הט"ז דאל"כ הא ודאי שאף בלי הדחה אף שלא נתרכך הבשר בפנים מ"מ אינו כולו מקשה ומקומות הרכים כבר פלטו ואין יותר בהדחה ומליחה שנית אם כבר שהה במלחו שיעור מליחה ודוק אמנם לפי הלבוש שכתב הב"י בשם הר"ן דמה שמדיחה בתחלה הוא כדי שיתרכך שאם יהיה נקרש על פניו לא יהיה כח במלח להוציא דמו וכו' ע"ש א"כ אם לא הודח עיקר קשיו על ידי קרישתו על פניו ולא פלט כלל ולא שייך שיתמתן נקבי הפליטה:

[ד] [תמיה] והיינו לקדרה. ונט"ז ס"ק ז' פסק להתמיר וכן הוא בש"ך בסימן ע"ו ס"ק ט' עיין בתמת יעקב, ע"כ:

גליון מהרש"א

כב מיהו בדיעבד שרי. והפרי חדש חולק על זה:

כג דין בשר כו'. עיין לעיל סימן ס"ח סעיף י"א:

כד ואם כו' ושהה

משבצות זהב

(ז) וימלחנו. עיין ט"ז. הנה דעה ג' הוא דעת הרא"ש פרק כל הבשר (סימן מו), דיש אוסרין שאין המלח מפליט בשפע דלא הודח, ויפליט קצת ויבליע, דלא שייך טרוד, כיון דאין פולט בשפע, והרא"ש המיר, דהא כתב ספר התרומה (סימן מט) בשר חי שנתנוהו עם בשר שנמלח, דלא שייך כלל טרוד, (כמבואר סימן ע' סעיף ו' דכבולעו כך פולטו) הוא הדין כאן בשרי, ומיהו היה מקום לאסור, מטעם

משבצות זהב

פירש ממקום למקום סה), ודמיא למולח בכלי שאינו מנוקב דאסור לדידן (פעיף יח), וכל דמי לתחיכה תפילה שנעשה בליר סו), דאין מומה מחמת עצמה, מה שאין כן כאן, אלא דרא"ש לא קובר למלח כזה סז). ואפשר שרא"ש סובר המלח מבליע לדם שבליע גם כן סח), או מחמת רחיצת הבשר בגבע מעצמו, והא דלא חייש לדם שבליע, דסובר גם זה מיקרי דם פליטה, דלענין בליע אם לא הודח בראשונה שרי דיעבד, עיין סימן ע"ו בש"ך אות ט', דלא הוה דם בעין ממש, הוא הדין דמלי סבר הרא"ש לגבי מליחה הכיר. והב"ח (קה: ד"ה ואם מלח) ומהריו נמשך המנחת יעקב כלל ה' אות מ' פירשו, דאין המלח מבליע לדם בעין שבליו יע"ש סט): **וטעם** המוסרין באין הפסד מרובה, דסוברין דהוה דם בעין עז, ולא מהני טרוד, וכמולנו כך פולטו, ולגלי גם כן אסור, ובסימן ע"ו (פעיף ב בהג"ה) דשרי דיעבד לגי בלא הדחה ראשונה, פירש שם הש"ך בין מה שבלע על ידי מליחה, מו אין הבליה מוציא דם בעין כזה, מה שאין כן לגי בלא הדחה, נורא משב שייב לדם כזה דלא הוה בעין ממש, ואין מבליע כלל, ועיין מה שכתבתי שם, ובש"ך כאן (שפ"ד ס"ק יג) אמאר עוד: **(ח) נמלח.** עיין ט"ז. ומה שכתב לאור זרוע משום דם פליטה, דלא לומר הוא היש

שפתי דעת

קכב ס"ב). והפרי חדש בסימן ק"ה אות א' אוסר, דכבישה בא סוף מעת לעת, והיינו קודם סח) שהוסר האיסור הניחו ההיתר, הא נשתהה קצת, תו הוה נותן טעם לפגם: **כתב** עוד הפרי חדש שם, דהט"ז בסימן ק"ה (ס"ק א) סותר למה שכתב הט"ז בסימן ס"ט אות מ"א סט), וכוונתו דכאן באות מ"א **כתב** הט"ז מולח בכלי שאינו מנוקב ואחר כך מניח בשר ב) מעת לעת נאסר, והא נותן טעם לפגם, והמנחת יעקב כלל י"ב אות י"ד תירץ, דבשר שמולחין אחר כך וציר זב ממנה הוה דבר חריף, ומחליא לשבח יע"ש נא), ומשמע דאוסר הבשר גם כן נב), ועיין מה שכתבתי בסימן ק"ג (שפ"ד ס"ק ו): **ועיין** באורח מישור כאן (אות א) חמה על מה שכתב הט"ז שם (סימן קה ס"ק א), מה שהתיר באם נכבש דבר איסור ואחר כך בשלו היתר דשרי, הא הט"ז כתב בסימן צ"ג (ס"ק ב ד"ה כתב ב"י) חלב שנשתהה מעת לעת בכלי אוסר אם בישל [בו בשר] אחר כך, גם מה שכתב ראיה מדרכי משה כאן (אות א) לאסור דיעבד בשרה בשר שני מעת לעת, בדרכי משה כתב לכתחלה יע"ש, ועיין ט"ז סימן קל"ז אות ז' משמע לכאורה דבדבר דרבנן לא גזרינן נותן טעם לפגם, דהוה גזירה לגזירה נג), ומיהו דם כבוש הוה דבר תורה, כמו שאוכיח שם נד), וקושיא שניה נה) יש לומר דמיירי מאיסור דרבנן, אלא דמסתימת לשונו לא משמע כן, ובסימן ק"ה (משב"ז ס"ק א ד"ה הנה) יבואר בעזה"י: **(יא) דין בשר.** עיין ש"ך בשם ים של שלמה בשר שמלא קרח אין מועיל מליחה, ואם נקרש תוך שיעור מליחה טוב למולחו פעם שני, ואם לאו אם שהה אחר ההפשר שיעור מליחה כשר דיעבד, נ) ומשמע דצירוף לא מהני, כי כבר נתבטל רתיחה ראשונה וצריך לשהות אחר כך ביחד שיעור מליחה נז): **כתב** הכנסת הגדולה בהגהות הבית יוסף אות ע' בשם משאת בנימין בתשובה סימן ק"ח, דאם היה ספק אם היה נקרש, ועד אחד מעיד שלא היה נקרש נאמן, וכתב הכנסת הגדולה ומיהו הכל לפי הזמן, אם יכול לקרוש, אסור מספק, ואם לאו שרי, והיינו כשאין העד אומר כלום, אבל כשעד אחד אומר דלא היה נקרש, אף לפי הזמן היה אפשר שיקרש נאמן: כמו שאבאר, ודע דעד אחד נאמן באיסורים היכא דליכא חזקה כמבואר בדוכתי טובא (גיטין ב: יבמות פח.). ומיהו שחיטה וניקור ומליחה בידו הוא נז), ולפי זה עד אחד אומר שלא היה נקרש, צריך לומר דלא מיקרי איתחזק איסורא, אף שאין בידו, כיון שעל ידי מליחה היה עומד הדם לצאת, והרי אנן עושין המליחה, אלא שמסופקין אם היה נקרש, משום הכי נאמן, ועיין מנחת יעקב כלל ל"ב אות א' הביאותיו בט"ז (ס"ק כד) כתב דלא מיקרי איתחזק בכהאי גוונא נח), ומיהו משום ספק דרבנן לא מקילין, כיון שנולד הספק קודם הבישול נט) ויש לעיין בזה, ודע דבשר שמלא קרח והדיחוהו כך ס) ואחר ההפשר צריך להדיח, לפי הטעם לרכך, וכשהוא סא) נקרש הוא קשה כאבן סב), מיהו דיעבד יש להקל סג), וזה פשוט ק"ל: **יב) אם.** עיין ש"ך. ודברים פשוטים המה, דלא תימא דהמחבר סומך דיעבד אטעם הרא"ה, דהדחה ראשונה עצה טובה, שמא ישכח ויניח לאחר פליטת צירו ויבלע, או כמשמרת הבית ובתשובה [סימן] תת"ע, דלכתחלה בענין הדחה כמו כבדא עילוי בשרא, ודיעבד שרי סד), לכן כתב דמדכתב הבית יוסף כדאי הרא"ש לסמוך עליו בדיעבד, והרא"ש כתב הטעם דעל ידי מליחה שנית יפליט כמו חתיכה תפילה שהונחה אצל מליחה, אלמא מליחה שנית בענין, וכן בשלחן ערוך ידיחנו וימליחנו, משמע דאין תקנה כי אם הדחה שנית ומליחה. ומינה הר"ב נמי כהאי גוונא מיירי, וכן ביש ששים נגד הדם שעליה נמי כהאי גוונא מיירי על ידי מליחה שנית שרי, וכבר התבאר זה בט"ז (ס"ק י) דלא עדיף ששים מהפסד מרובה, ואפילו הכי בענין מליחה שנית, והוא הדין ביש ששים: **יג) ואפילו.** הש"ך העלה דבלא שהה שיעור מליחה, שרי לצלי בלא הפסד מרובה. ויראה לי דכל שכן

גליון מהרש"א

שיעור מליחה. ואם שהה בקרח שלשה ימים מותר רק בצלי. באר היטב:

כה **אם הדיחו ומלחו שנית.** דבדיעבד אין מחזיקין אותו לדם בעין ועיין ש"ך ס"ק א':

כו **מיהו במקום הפסד מרובה יש להתירו.** וכן מ"ש אם יש ששים נמי צריך מליחה שנית. שפתי:

כז **נמי איירי בכהאי גוונא.** נמצא יש ג' חלוקים, הדיחו היטב אף בלא נמלח עדיין אין צריך לשרותו. הדחה מרעטת רק בנמלח כבר שרי. לא הודח כלל גם בנמלח צריך לחזור ולשרותו ולמלוח:

כח **דשאני הכא דבלוע דם בעין.** עיין סוף סק"א ועיין ט"ז

סימן ע' ס"ק ב':

כט **ויש אוסרים.** עיין ש"ך סימן ע' ס"ק כ"ט בסופו דאין כח ציר להבליע דם בעין עיין ש"ך סימן ע' ס"ק מ"ג עיין ש"ך סימן ע"ו ס':

ל **אבל לצלי שרי אם לא שהה.** ובמליחה מועטת מסתפק בשפתי אי שרי לצלי אף דקיל מן לא שהה מ"מ הא אין אנו בקיאין. ועיין ש"ך סקכ"א דאף דאפשר בצלי מקרי הפסד מרובה דלא כט"ז

אמרי בינה

ח) **דאי אפשר שאפילו מליחת צלי לא יפלוט כו'.** כונתו דהאור זרוע כתב זה גבי נמלח מליחה מועטת בכלי שאינו מנוקב מטעם דפולט וחוזר ובולע ויליף הט"ז דלפי טעם זה הוא הדין לדידן גבי נמלח בלא הדחה אמרינן דאסור במליחה מועטת משום המבליע דם בעין מעט כמו בדם פליטה לדעת האור זרוע (חוות דעת):

הגהות והערות

ד) הגה בב"ח לא נמצא זאת אמנם כפי הנראה שהבאר היטב העתיק לשון הלחה"פ שכתב כן, ועיין בדברי יוסף סימן חנר שהשיג על גוף דברי הבאר היטב בזה במ"ש אלא אם כן רוצה להכשירו דאפילו רוצה להכשירו אסור לכתחילה דחיישינן דלמא אישתלי עיי"ש (דרכ"ת ס"ק לח): ה) אף כי בהדיא כתב המחבר ידיחנו וימלחנו שנית מכל מקום כתב הש"ך לשון ומשמע משום דאפשר לדחות ערוך מיירי באין הפסד מרובה לכן כתב דצריך הדחה ומליחה שנית, מה שאין כן בבית יוסף דמיירי בהפסד מרובה אפשר לומר דאין צריך הדחה ומליחה שנית לכן כתב הש"ך בלשון ומשמע (מים רבים): ו) **צ"ל** סימן עו והוא בש"ך שם ס"ק ט נתבאר דכתב מה"ט שרי לצלי בלא הודח ונמלח היכא דלא שהה כיון דלא נבלע בחרוק כל כך אע"ג דהדחה ומליחה שנית לא מהני אף בכה"ג מ"מ צלייה מהני הרי לך מבואר דבמקום שהדחה ומליחה שנית מהני כל שכן דמהני צלייה (מחצית השקל להרה"ג ר' נחום ווייסבלאט):

חידושי רע"ק על סמ"ג

ז) ומשמע דצירוף לא מהני. נ"ב ופרי חדש כתב להליא דמלרפא השהיה קודם שנקרש:

ציונים והגהות על סמ"ג

מח) **אולי** ל"ל מיד: מט) עיי"ש בש"ך ס"ק סח וקקודות הכסף בט"ז ס"ק מא: נ) **ואח"כ** מלח כה כשר ונכבש מעת לעת, כל"ל (זיו השמש): נא) עיין סימן קג פעיף ו ובטו"ז ובש"ך שם: נב) עיין משמרת שלום ומגד שמים מה שכתבו כזה: נג) עיין שפ"ד סימן לג ס"ק ב ד"ה והנה מלן: נד) עיין סימן קה מסב"ז ס"ק ו ד"ה וכנוס הוא ושפ"ד ס"ק ב ד"ה תשובה, ועיין בפתיחה ד"ה ומיכא לעיונו, ועיין סימן ע שפ"ד ס"ק כט ד"ה ודע, ונתוות דעת שם מיאוריס ס"ק ד: נה) **פירוש** מה שהקשה המורה מיאור מסימן קה לסימן לג, י"ל דבסימן קה מירי מאיסור דרבנן (משמרת שלום, זיו השמש): נו) **עיין** לעיל סימן סא פעיף יא בכרמ"ל, ובשפ"ד ס"ק לא: נז) עיין גיטין ב ע"ב רש"י ד"ה ומשני ובתוס' שם ד"ה עד אחד נאמן באיסורין, ועיין סימן קכז פעיף ג בכרמ"ל ובט"ז ס"ק ו ובנקודות הכסף שם: נח) עיין לקמן שפ"ד ס"ק מב: נט) עיין מסב"ז ס"ק לה בוד"ה ואפילו שמסתק כן שפע"פ דעבשיו כולו היתר הוא שלא פירש מכל מקום יש לו דין של איסור טורה: ס) והדיחוהו כך אחר ההפסד וכו', כל"ל (מגד שמים, זיו השמש): סא) **דכשהוא** נקרש, כל"ל (זיו השמש): סב) עיין לעיל סימן לו מסב"ז ס"ק ה, ובשפ"ד לקמן ס"ק גא ד"ה ילקח לי: סג) עיין משמרת שלום סוף ס"ק זה, ועיין לעיל שפ"ד ס"ק ו דעיקר הטעם כהמרדכי: סד) עיין שפ"ד ס"ק ו ועיין בפתיחה סוף ד"ה ועתה, ומ"מ הגך רואה וכו': סה) עיין לקמן מסב"ז ס"ק י: סו) **ולא** דמי לתחיכה תפילה שנעשה בליר מלומה, כל"ל (מגד שמים): סז) עיין בית יוסף סימן זה ד"ה וכתב ה"ר פרץ, ועיין ש"ך ובשפ"ד סימן עו ס"ק ב הרא"ש סובר דלא אסרינן נמולח בכלי שאינו מנוקב משום פירש ממקום למקום, ועיין סימן זה פעיף יח ובש"ך ובשפ"ד ס"ק עד, ועיין לקמן מסב"ז ס"ק כז: סח) עיין ט"ז ס"ק ג שכתב בפירוש להרא"ש טלא בשעיא, ועיין מיס רבים בליר וכו': סט) עיין לקמן סימן ע ט"ז ומסב"ז ס"ק ב וש"ך ובשפ"ד ס"ק ג שם: ע) עיין לעיל מסב"ז ס"ק ו, ועיין כאן בדעקר"ל מה שמבא מפרמ"ג סימן עב: עב) **צ"ל** אלא דעבר"פ אף במליחה מועטת מייסינן לאור זרוע, וכוונתו דכמו לאור זרוע מייסינן אף במליחה מועטת, כמו"כ לדידן אף דלא אסרינן כאו"ז מ"מ מייסינן גם במליחה מועטת (מגד שמים): עג) עיין ט"ז ס"ק ע: עד) עיין מגד שמים ומשמרת שלום מה שמאלו כזה: עה) עיין שם פעיף ב בכרמ"ל ובטו"ז ס"ק ה ובש"ך ס"ק ט ובקודות הכסף ד"ה בא בא"מ, ועיין כאן שפ"ד ס"ק יג: עו) עיין שפ"ד סימן ע ס"ק ט ו וסימן לא ס"ק טו:

שרי (ז) אם לא שהה שיעור מליחה כמ"ש הרב בסימן ע"ו סעיף ג' ע"ש ומהרש"ל פרק השומט שם פסק דאפילו לא שהה שיעור מליחה אסור ג"כ לגלי וכן פסק הב"מ (סי"א ד"ה כתב בש"ו) ובספרי העליתי כדברי הרב ודחיתי לאיותיהם ע"ש גם מה שפסק הב"מ דבשהה אסור אף במקום הפסד מרובה אף ע"י הדחה ומליחה שנית לא מחוור כמ"ש שם באריכות ע"ש: ך **יד) מותר בדיעבד וה"ה כו'.** לעומר דודאי לעטם כדי שיתרבך לא מהני הדחה מועטת דאינו מתרבך בזה ופשיטא נמי דלא שייך כאן שיש אלא שאינו קומכים בדיעבד דטעמא לא הוי אלא משום דס שעל גביו והלכך מהני הדחה מועטת וכן אם יש שיש נגד הדם וכן מבואר בתורת מטאת כלל ה' (דין ג) ע"ש ט) ומשמע דכיון שנמלח אף שלא בישלו ט*) עדיין משוב דיעבד וא"ל לחזור ולהדיחו ולמלחו ולוק ועיין ס"ק ה': ל **טו) אם היה ששים כו'.** לב לשון התורת מטאת שם דין ג' ואע"ג דאין לך חתיכה שיש בה ששים נגד דם שעליו היינו בסתם אבל אי ידעינן דיש בה ששים ודאי מהני ע"כ: **טז) שאר חתיכות מותרות.** דלגבי האחרות לא מיקרי דם פליטה וכבולעו כך פולטו שם: (סעיף ג) **יז) במלח דקה בקמח.** שהמלח הדק נבלע בבשר ואינו פולט מיהו בדיעבד בכל מלח שמלח קצי כן כתב בתורת מטאת כלל ע"ו דין י' ובב"מ (ס"ב): **יח) רק מלח דק כו'.** אבל אם אין לו רק מלח גם לא הולכך להשמיענו דהכי יכול לה להדקו:

(ט) מיהו במקום הפסד. פירוש מ) אפילו שהה כמלחו: (י) **ואם לא הודח רק מעט.** הך היתרא וכן היתר שאח"כ דיש בחתיכה ששים נגד הדם הוויין דוקא למ"ד טעם הדחה קמייתא משום דס שעל הבשר אבל למ"ד נרכך הבשר כנזכר בסעיף ג' אסורין הני תרתי אלא שהאחרונים סמכו עצמן בדיעבד על טעם הראשון: **(יא) שאר חתיכות מותרות.** דדם שריק ואינו מפעפע מחתיכה לחתיכה במליחה ובלייה וג"כ אחרינן כבולעו כך פולטו כיון שהוא דם דלבנן מאחר שנמלח:

(יא) בדיעבד (מ) י) לא והוא הדין (יב) ששים בחתיכה נגד דם שעליו (הגהת ש"ד בשם מהרא"י) (יד) ואם נמלח חתיכה בלא הדחה עם שאר חתיכות **(יא) טז)** שאר חתיכות (יג) מותרות והיא אסורה (באורח בלבד ל' דין ה'): ל

(סעיף ג) **(יב) דקה בקמח.** שהוא נבלע ואינו מפליט וכתב דרכי משה (אות ה) בשם איסור והיתר האורוך (כלל ג דין מ) להלכה דכל מלח שאינו גם יותר ממלח שעושין ממי הים הוא כשר למליחה ואם גם יותר צריך להדיקו. כתב רש"ל (מכוונות סי' ה ס"ק ב) מלאתי כתוב נוהגים המדקדקים ליזהר שלא לתת שום בשר שלא הודח לא על שום דף או שלחן שאינו מיוחד לכך לד כי שמא יש מלח על מקום הנחת בשר ולאו אדעתיה עכ"ל (ח) נ"ל ללמוד ג"כ שאין לתת מלח על מקום המיוחד לתת שם בשר כשמניחין אותו מבית הטבח:

(יג) [טו] ה **לא ימלח יז)** (יד) **במלח גסה ביותר שנופלת מעל הבשר אילך ואילך** (יח) (ואם אין לו מלח אחר יח) רק מלח

(יג) [טו] ה **לא ימלח יז)** (יד) **במלח גסה ביותר שנופלת מעל הבשר אילך ואילך** (יח) (ואם אין לו מלח אחר יח) רק מלח

(יד) [יז] ואם לא הודח רק מעט קודם שנמלחו **יד)** מותר (יא) בדיעבד (מ) י) לא והוא הדין **טו)** אם היה (יב) ששים בחתיכה נגד דם שעליו (הגהת ש"ד בשם מהרא"י) (יד) ואם נמלח חתיכה בלא הדחה עם שאר חתיכות **(יא) טז)** שאר חתיכות (יג) מותרות והיא אסורה (באורח בלבד ל' דין ה'): ל

(יג) [טו] ה **לא ימלח יז)** (יד) **במלח גסה ביותר שנופלת מעל הבשר אילך ואילך** (יח) (ואם אין לו מלח אחר יח) רק מלח

(יד) [יז] ואם לא הודח רק מעט קודם שנמלחו **יד)** מותר (יא) בדיעבד (מ) י) לא והוא הדין **טו)** אם היה (יב) ששים בחתיכה נגד דם שעליו (הגהת ש"ד בשם מהרא"י) (יד) ואם נמלח חתיכה בלא הדחה עם שאר חתיכות **(יא) טז)** שאר חתיכות (יג) מותרות והיא אסורה (באורח בלבד ל' דין ה'): ל

(יד) [יז] ואם לא הודח רק מעט קודם שנמלחו **יד)** מותר (יא) בדיעבד (מ) י) לא והוא הדין **טו)** אם היה (יב) ששים בחתיכה נגד דם שעליו (הגהת ש"ד בשם מהרא"י) (יד) ואם נמלח חתיכה בלא הדחה עם שאר חתיכות **(יא) טז)** שאר חתיכות (יג) מותרות והיא אסורה (באורח בלבד ל' דין ה'): ל

ביאור הגר"א

(יג) **ואם לא כו'.** דלטעם הרא"ה סגי בהכי אלא דלכתחלה צריך להדיחו היטב משום טעם הו"ן אלא דאין שייך לאסור בדיעבד לטעמו וזה שאמר וה"ה כו': (יד) **ואם נמלח כו'.** דלגבי האחרות הוי דם פליטה וכבולעו כך פולטו ושריק: [טו] **לא ימלח כו'.** רמב"ם. וכמ"ש בגמרא שם רב דימי כו' ומפרש דדינא קאמר: [טו] **בקמח.** כן פירש רבינו ירוחם דברי הרמב"ם: [יז] **ולא כו'.** רבינו ירוחם: [יח] **ואם כו'.** שכל הפוסקים חולקין על הרמב"ם שהראב"ד מפרש דרב דימי מלח במלח גסה שלא יצטרך הדחה ראשונה בכלי מנוקב. ולענין מלח גסה לא שייך ואם אין כו'. אבל באמת דאין מעכב כמ"ש הפוסקים ובד"מ וש"ך: (ליקוט) **ואם לא כו'.** מדקאמר רב דימי כו' משמע דהוא לבדו עשה כן. תורת הבית ע' א' בשם הראב"ד ואפילו לכתחלה ע"ש (עד כאן):

חידושי רע"ק

מ) **אפילו שהה במלחו.** קשה לי לכאורה דוקא בשהה אבל אם לא שהה כיון דיש היתר בגלי כדלקמן (סימן ע"ו סעיף ב') לא מקרי הפסד מרובה לדעת הט"ז בסמוך ס"ק ט"ו: ט) [*ומשמע דכיון שנמלחה. אין זה מוכרח די"ל דלא הוי דיעבד כיון דיש לו תקנה לחזור ולמולחו שנית דאז מותר ממה נפשך לטעם דנתרבך לא אסר במליחה לאשורה ומהני הדחה ומליחה שנית ולטעם דס בעין מהני הדחה מועטת הראשונה ולא מקרי דיעבד אלא בנתבשל. ולפ"ז ממילא גם מ"ש הש"ך אות ה' אינו מוכרח די"ל דהדיחו היטב מהני רק במלחו דא"ל לחזור לשרות ולמלחו אבל כל זמן שלא מלחו י"ל דצריך לשרותו]: ט*) **עדיין חשוב דיעבד.** מסקנת האחרונים אינו כן אלא דכוונת הרמ"א דבהודח או שיש ששים מהני הדחה ומליחה שנית דלטעם ריכוך מהני הדחה השנייה ולאינך טעמים משום דס בעין או שלא יתם המלח מהני הדחה הראשונה ונתבשל על ידי הדחה מועטת ומליחה ג"ע לדינא דיש שני לדיים להתיר היינו לטעם דשלא יתם המלח או משום דס בעין מהני הדחה מועטת ואלא הדיחו כלל רק דיש ששים בזה יש לאסור כיון דאינו מותר רק לטעם משום דס בעין ואין אנו דנין לטעם לעיקר כיון דבהפסד מרובה מתירים בהדחה ומליחה שנית דסמכינן דהטעם דריכוך או אלא יתם המלח ואולם בהפסד מרובה ג"ע ועיין מ"ש בגליון לעיל ממילא הסימן דהמשמעות דמד דינא הוא דהודח מעט עם דינא דיש ששים נגד הדם בעין וכיון דבששים בודאי אי אפשר להקל אלא הפסד מרובה ולסמוך על טעם דדס בעין הכי נמי בהודח מעט כיון דכייל רמ"א בחד מתתה: י) **והוא הדין אם היה ששים בחתיכה.** ומכל מקום קליפה בעיא:

באר היטב

(י) **שהה.** כתב בדרכי משה דהיינו לקדירה אבל לצלי שרי אם לא שהה שיעור מליחה כמ"ש בסימן ע"ו ס"ב ומהרש"ל וב"ח אוסרים אפילו לצלי אפילו לא שהה ומסקנת הש"ך כדעת הדרכי משה וכתב דגם מ"ש הב"ח דבשהה אסור אפילו במקום הפסד מרובה אף ע"י מליחה והדחה שנית לא מחוור: (יא) **בדיעבד.** כתב הש"ך ומשמע דכיון שנמלח אף שלא בישלו עדיין חשוב דיעבד וא"צ לחזור להדיחו ולמלחו: (יב) **ששים.** לשון התורת חטאת ואע"ג דאין לך חתיכה שיש בה ששים נגד דם שעליו היינו בסתם אבל אי ידעינן דיש בה ששים ודאי מהני בדיעבד. ואם נחבשל אותה חתיכה בעינן ששים נגד כל החתיכה וחתיכה עצמה אסורה: (יג) **מותרות.** דלגבי האחרות מיקרי דם פליטה וכבולעו כך פולטו: (יד) **במלח.** כתב הט"ז בשם רש"ל מצאתי כתוב נוהגים המדקדקים ליזהר שלא לתת שום בשר שלא הודח לא על שום דף או שלחן שאינו מיוחד לכך דשמא יש מלח על מקום הנחת בשר ולאו אדעתיה עכ"ל ומזה יש ללמוד שלא לתת מלח על מקום המיוחד לתת שם בשר כשמביאין אותה מבית הטבח (וכתב פרי חדש ואין להניח בשר בקופות שאינם מיוחדים לכך כי רבים מקילין להניח גם באותה קופה ירקות וכיוצא בזה מפני שהדם נסרך בקופות ואוכלים הפירות שהניחו שם אח"כ בלא הדחה כלל ואף אם ידיחו הקופות או הפירות שמביאין בהם אינו כלום דהוי מידי דלאו אורחיה בהדחה כדלקמן סימן צ"א עכ"ל):

פתחי תשובה

נתפסרת למשה שכתב דלא שרי אלא בחתיכה למעליותא לא נמלח רק מעט ולא שהה וגם דעת הרמ"א בסימן ע"ו מתפרש כן ע"ש: (מ) **והוא הדין אם היה ששים.** [עיין פרי מגדים בנתבלות שפירש דברי הרמ"א בזה דשרי ע"י הדחה ומליחה שנית דוקא ע"ש ועיין בספר לבושי שרד אות ק"מ וק"ע שחולק עליו ומסיק דלכתחילה ידיחנו וימלחנו שנית ובדיעבד אם נתבשל בלי מליחה שנית שרי ע"ש]:

באר הגולה

ה רבינו ירוחם וסייס ופולי שזו כוונת הרמב"ם בפ"ו מהלכות מאכלות אסורות:

גליון מהרש"א

ס"ק ט"ו ולהט"ז ק"ק הכא בלא שהה לא יועיל מליחה כיון דיכול לצלות ולא הוי הפסד מרובה:

לא **והוא הדין אם היה ששים בחתיכה נגד דם שעליו.** עיין גליון לקמן סוף סימן קל"ז:

לב **לשון התורת חטאת כו' ואע"ג דאין לך.** עיין ט"ז סקכ"א וש"ך ס"ק ל"ה: לג **מקרי דם פליטה.** כיון שנתלחלח ונעשה צולל קודם בואו אל אחורות. משבצות ס"ק י"א:

לד **כי שמא יש מלח על מקום הנחה.** ובדיעבד אם היה מעט מלח שרי דנגד מעט דם שהבליע יש ששים בחתיכה. משבצות:

לה **יכול להדקו.** ובדאיתא בדרכי משה אות ה ואם אי אפשר להדקו שרי. שפתי:

ציונים והגהות על סמ"ג

עז) **צ"ל** לא חזר כאן מתורת חטאת ומתך לאיסור וכו' (מגד שמים), וכן הוא בנקודות הכסף סימן עו:

עח) **עיין** מסג"ז סימן עו ס"ק ה:

עט) **עיין** לקמן סימן לב ס"ך ס"ק כט ובספ"ד שם, ועיין סוף סימן רמב בקיצור הטהגת איסור והיתר מהס"ך אות ג, ובכללי איסור והיתר לפרס"ג אות ז:

פ) **עיין** ט"ז ומסג"ז ס"ק כא, וס"ך וספ"ד ס"ק טו וס"ק לו:

פא) **ולפי** דבריו יוצא דטעם לפירש ממור יותר מכל הטעמים דלא מהני מליחה וגם בששים לא מהני, ולא כמו שכתב הפרס"ג בפתיחה ד"ה ועתה לטעם של הסמ"ק ממור יותר מכל הטעמים, ועיין לעיל סרל בט"ז ס"ק ח:

פב) **עיין** בהגהות מהרש"ק שכתב שלריך כאן להגיה, ועיין במשמרת שלום ומגד שמים שפירשו דבריו:

פה) **עיין** לקמן סוף סימן ע שפ"ד סוף ד"ה מה הוא, לענין בשר שלא הודח בלאשונה ושהה י"ב שעות אחר שנמלח אם

זה אם שהה אחר פליטת צירו אין היתר רק להרא"ש עכ"ל בקצור. והדברים תמוהין חדא בהא דכתב הרא"ש שאין דרך מלח להבליע הא כשרה שמלח עם טריפה נאסר מטעם דבולע. עוד מה מקשה מסימן ס"ט הא שם הוי דם בעין דלא שייך לומר גביה איידי דיפלוט כמ"ש הש"ך ס"ק א' וכאן הוא דם פליטה. ועוד מה מתרץ הקושיא שהקשה מדם בעין משום שהחתיכה הוא רותח הא כאן גם כן החתיכה הוא רותח:

לכן נראה דהפלוגתא בין הרא"ש והפוסקים בהא דאם המלח דרכו להבליע הוא דהנה בחולין קי"א (ע"ב) פליגי שמואל ורבי יוחנן אם מליח הרי הוא כרותח ואפילו מאן דסבירא ליה דמליח כרותח אין כח ברתיחת המליחה רק להבליע כדי קליפה להרבה פוסקים בסימן ק"ה והנה אף רבי יוחנן דסובר דמליח אינו כרותח מודה על כרחך דדרך המליחה להפליט דם דאטו מי ליח ליה לרבי יוחנן מליחה לקדירה וגם אין שייכות בו שיעור קליפה דהא אפילו חתיכה עבה כמין בית מועיל המליחה להפליט הדם שבתוכה אלמא דמליחה לקדירה אין תלוי ברתיחת המלח כלל רק דטבעו של מלח נגד הדם כך הוא למשוך הדם אצלו וכן צריך לומר להנך דסבירא ליה בטעם הדחה קמייתא משום דהמלח מבליע דם שעל פני הבשר לתוכו גם כן דאין תלוי במליח כרותח דאטו רבי יוחנן דלית ליה מליח כרותח פליג אהדחה ראשונה הא ברייתא מפורשת הוא בחולין (קיג.) דקתני מדיחו ומולחו רק דהנך פוסקים סבירא ליה דכמו שטבעו של מלח נגד הדם להפליט ולא תלוי ברתיחה כלל כן הוא טבעו נגד הדם להבליע ומבליע אפילו בחתיכה עבה בכל החתיכה כמו בטבעו בפליטה ואין שייכות בו שיעור קליפה כלל וסברי דלא אמרינן איידי דטריד רק באם נבלע ע"י רתיחת המליחה ולא כשנבלע ע"י טבע של מלח והרא"ש פליג דאין טבעו של מלח נגד הדם להבליעו רק להפליט והבליעה הוא מצד מליח כרותח וכל שבלוע מצד רתיחה אמרינן בדם פליטה איידי דטריד ולכן מפרש בטעם הדחה קמייתא משום ריכוך והשתא אתי שפיר דברי הט"ז בסימן ע' ס"ק ב' דמקשה מהא דסימן ס"ט אלמא דקיימא לן כהנך פוסקים דהמלח דרכו להבליע גם כן ואין תלוי כלל במליח כרותח ועל כרחך סבירא ליה דכל שהמלח מבליע להדם אינו יוצא שוב ע"י מליחה וצלייה. והט"ז משוה דם שעל פני הבשר שיצא ע"י דוחקא דסכינא לדם פליטה ולשון דם בעין שכתב הוא לאו דוקא כמו בריש דבריו שכתב דם בעין והוא לאו דוקא כמו שכתב הפרי מגדים (משב"ז ס"ק א) ע"ש ובתרווייהו סבירא ליה דכשנבלע ע"י מלח אינו יוצא שוב וע"ז מתרץ הט"ז דדוקא כשאין המלח עושה פעולת פליטה אז עושה פעולת בליעה ודוקא בשכבר התחיל הבשר לפלוט קודם שבא עליו המלח אז אין המלח עושה פעולת בליעה ומשום הכי מותר בסימן ע' אבל כשנמלח בלא הדחה כיון שלא התחיל עדיין המלח להפליט עושה פעולת בליעה ומשום הכי אסור ועל זה מקשה הט"ז מדם בעין שנפל על הבשר דאף דהמלח עושה פעולת פליטה אפילו הכי מבליע ועל זה מתרץ דגבי דם בעין אין הטעם משום שהמלח מבליע רק משום דמליח כרותח וגבי דם בעין אף שלא נבלע רק מטעם רתיחה לא אמרינן ביה איידי דטריד ואיידי דיפלוט מה שאין כן בדם פליטה דכשנבלע ע"י רתיחה אמרינן ביה איידי דיפלוט דם דידיה יפלוט דם דאחרינא כמבואר בסימן ע' (סעיף ו) רק דכשנבלע ע"י טבע של מלח אז אינו יוצא שוב ונאסר מש"ה בעינן שלא יהא למלח פעולת פליטה דאז עושה פעולת בליעה ואוסרת ועיין עוד בסימן ע' (ביאורים ס"ק ב):

ועתה נבוא לפרש כל דברי הט"ז דגם ריש דבריו תמוהין למעיין ונראה לפרש דמקודם רצה לומר דטעם היש אוסרין ס"ל טעם הראשון ואף דלטעם הראשון לא נאסר רק בשהה אחר פליטת הציר היינו משום דס"ל כהך דעה דסימן ע' סעיף ו' דאמרינן ג"כ איידי דיפלוט ציר יפליט דם והיש אוסרין סבירא להו כדעה השניה דלשם דלא אמרינן איידי דיפלוט ציר רק איידי דיפלוט דם דידיה ולא נאסר באמת רק בשהה שיעור מליחה לקדירה. ואח"כ מביא בשם הגהות מיימוניות טעם אחר דהיינו משום שהמלח מבליע. ולא קשה שוב כל הקושיות שהקשיתי דבמה שנבלע ע"י טבע המלח לא שייך ביה קליפה כמו דלא שייך שיעור קליפה בפליטת הדם שבא ע"י מלח רק דמה שתלוי בהא דמליח כרותח אז השיעור תלוי בקליפה משא"כ בזה ולא קשה גם כן מה שהקשיתי דתחיכה שחתך ממנה דיתסר דזה אינו משום דכשהמלח עושה פעולת פליטה אינו עושה פעולת בליעה כמ"ש הט"ז ודוקא כשהחתיכה בעצמה מלוחה אז אמרינן דהמלח מבליע אבל כשנוגעת בחתיכה אחרת שהיא מלוחה אין המלח שבחתיכה האחרת מועיל לזו כמבואר לקמן סוף סעיף ב' בהג"ה. ואפילו להש"ך דמשוה ליה לדם בעין מכל מקום נראה דמודה דבעינן לצירוף סברא דהמלח מבליע דלאו דם בעין גמור הוא כמ"ש בסימן ע"ו ס"ק ט' ועיין בסימן ע' ש"ך ס"ק ג' בתירוץ ב' שם דאי לא תימא הכי קשה עליו כל הקושיות הנ"ל:

(שם בהג"ה) **(ב) הדיחו הטבח.** עיין ט"ז (ס"ק ב) וש"ך (ס"ק ב) שהקשו מאי קמ"ל בזה. ואישתמיטתייהו דברי הרשב"א במסכת חולין דף ח' (ע"ב) בד"ה רבה בר בר חנה אמר מריח וז"ל דאם רחצו מעט במים בשעה שהדם חם כשהטבח מדיחו די בכך דבשעה שהדם חם סגי בהדחה מועטת ואז אין צריך שפשוף אבל כשהדם מתייבש על הבשר צריך שפשוף והיינו דאמרינן הא דחלדי בי טבחי ותרגום רחצו חלליה אלמא דבשעה שהדם חם ברחיצא כל דהו סגי עכ"ל בשינוי לשון קצת והן הן דברי המחבר:

(שם במחבר) **(ג) חתך כל נתח.** עיין ש"ך ס"ק ג' דדוקא בסכין אבל קרע ביד לא. וכתבו האחרונים הטעם דטבע הדם למשוך אחר הסכין ונראה גם כן דדוקא בסכין דטבע הדם לגרר אחר חתיכת הסכין אבל אם אכל שונרא חתיכה אפשר דלא אמרינן דהוי דוחקא דשיניים כמו דוחקא דסכינא דאין טבע של דם לגרור רק ע"י הסכין דאי לא תימא הכי בשר חי דמותר לאכול באומצא היכי משכחת לה הא יוצא דם בעין ע"י דוחקא דשינים [ב] ודוחק לומר דמותר ע"י בליעה דוקא וללועסו אסור וצ"ע דין זה:

(ד) ולהדיחם. ואין צריך שרייה כיון שכבר נתרכך הבשר ואין הטעם רק משום דם בעין בהדחה סגי. ומ"ש הש"ך בס"ק ד' גבי טלפי הרגלים דאם הוי כנמלח בלא הדחה אף מה שחרץ לטלפים אסור. ע"כ כוונתו דאם היה רק מעט רגל חוץ לטלפים באופן דליכא ששים ומותר ופשוט:

הרגל שבטלפים דבכל הרגל ודאי איכא ששים ומותר ופשוט:

(שם בהג"ה) **(ה) שמלא קרח.** נראה דגם הדחה לא מהני דודאי אי אפשר להדיחו מהדם כשהוא קרוש וכ"כ האיסור והיתר הארוך כלל א'

ביאורים

(שם בהג"ה) **[ב] הדיחו הטבח.** היינו כשהרה לומו קלת בכלי לו שהדיחו היטב ש"ך ס"ק ג'. עיין ביאורים ס"ק ג' דיש להקל בטבח כשהדיחו כשעה שהדם חם לפליו בהדחה מועטת:

(שם במחבר) **[ג] חתך.** דוקא בסכין דליכא דוחקא וטבע הדם שיגרור בתר המיתוך אבל קרע ביד לא ש"ך ס"ק ג' ועיין ביאורים ס"ק ג' דאם אבל ממול קלת מהחתיכה דנרמה ג"כ דאין צריך להדיח במקום האכילה וע"ע: **[ד] לחזור ולהדיחם.** ואין צריך שרייה דכבר נתרכך הבשר ואין כאן רק משום דם בעין וסגי בהדחה. ואם לא הפיר טלפי הרגליים עיין הדין בסימן ס"ה (סעיף ה) ואם לא הדיח משתמך ומלח כך בלא הדחת מקום המתך מומר מלד נמלח בלא הדחה דהא בודאי יש ששים נגד הדם דהא כל חתיכה היא ששים נגד כל הדם ונגד הדם שמלד אחד ודאי איכא ששים רק כיון שהמלח במקום שלא הודח אין יכול להוציא הדם דינו כמו בנמלח מלד אחד המבואר בסעיף ד' ואפילו אחר בתוך שיעור מליחה הדין כן ולא אמרינן דמתמת רתיחת המתיכה מהמליחה בולע הדם בעין שעליו ועיין ביאורים ס"ק ח':

(שם בהג"ה) **[ה] הדיחו היטב סגי ליה.** פירוש בלהתמלא לכיך שרייה מטעמא דריכוך ובדיעבד כשהדיחו היטב אין צריך לחזור ולשרותו ולשרותו דהעיקר בטעם הבי' אפילו לא מלחו עדיין ואם כבר מלחו אפילו בהדחה לכאורה ועיין ביאורים ס"ק ה':

חידושים

מועטת ולא הדיחו היטב כבר כמ"ש בהג"ה בסעיף ד' שם ש"ך: **[ו] ימתין מעט.** אבל לא עד שיתנגב דאז לא יתם המלח ולא יוציא דם ש"ך ס"ק ד'. ובדיעבד כבר אפילו בלא הדחה לגמרי יש מחירין ואפילו האוסרין מטעם אחר הוא דאוסרין ולא מטעם זה ואפשר דשם גם כן מיירי שהכבר קלת לא אבל כשהוא נגוב לגמרי אפשר דאסור לעולם בדיעבד: **[ז] שלא להשתמש.** דמיישינן שמא לא הדיחו יפה ודוקא דבר לא בלוגן אז יבש ברותח ובדיעבד שרי אף ברותחת אם הדיחו קודם דאין זה אלא משם בעלמא ע"ז: **[ח] ואם נשתהה.** עיין כל זה נקמן סעיף ט"ו: **[ט] לחזור ולשרות.** דהא אין שורין הבשר השני מעת לעת ובדיעבד שרי אפילו שרה מעת לעת דהא לא נעשה כנוס עד אחר מעת לעת ואז הוי נותן טעם לפגם ש"ך: **[י] שמלא קרח.** בשר שנקרש אינו מועיל לו גם כן הדחה עיין ביאורים ס"ק ה' ואפילו בדיעבד אסור. וכן אסור לחולחו עד שיריפה אותו ואם נמלח ואחר כך נקרש טוב לחולחו אחר ההפשר מחדש ואם שהה אחר ההפשר שיעור מליחה בלותו מלח ונתבטל כך מותר אבל בלירוף קודם הקרישה ואחר הקרישה לא מהני אפילו בדיעבד ש"ך ס"ק י"ל. ואם נמלח אחר מליחה מקלת אחר המתיכה קרוש צריך לחותכה ולחלות בפני עצמה ואחר אחיכה יש לו דין נמלח מלד אחד לכאורה ועיין ביאורים ס"ק ה':

אמרי ברוך

[ב] ודוחק לומר דמותר ע"י בליעה דוקא כו'. נ"ב יעויין בבית יוסף סימן ס"ט בשם מהר"י בן חביב שמקשה דדברי הרמב"ם סותרים. דאוסר בשר באומצא ומתיר על ידי מליחה ואם נאמר דדוחקא דשינים גורם שיפרש הדם ממקום למקום לא קשה מידי:

ביאורים

(דין ג) ואפילו בדיעבד יש לאסור. ואם לאחר מליחה נמצא בתוך החתיכה מקצת קרוש צריך לחתוך אותו מקום הקרוש ולמולחו בפני עצמו ואסור למולחו ביחד דמאותו מקום שלא נקרש יצא הדם כבר ויבלע מהדם שיצא ממקום שהיה קרוש וכמבואר בסעיף ד' גבי חתיכה שנמלחה מצד אחד ע"ש בהגה"ה ועיין ש"ך ס"ק כ"ב ויותר טוב לצלותן דשמא היה קרוש יותר ונתרכך מעט מעט בתוך שיעור מליחה דכן הדרך להתרפות קרישתו מעט מעט:

(סעיף ב בהג"ה) **(ו) רק מעט.** עיין ט"ז ס"ק ח' שמביא ב' טעמים. א' שאין אנו בקיאין. טעם ב' דאי אפשר שאפילו מליחה של צלי לא יפליט כל שהוא מהדם וחוזר ואוסר. כוונתו דהאור זרוע כתב זה גבי נמלח מליחה מועטת בכלי שאינו מנוקב ע"ש באיסור והיתר הארוך כלל י' דין ז' מטעם דפולט וחוזר ובולע ויליף הט"ז דלפי טעם זה הכי נמי לדידן גבי מלח בלא הדחה אמרינן דאסור במליחה מועטת משום דמבליע דם בעין מעט כמו בדם פליטה לדעת האור זרוע. ומה שהקשה על הב"ח שמשוה אותנו לבקיאים דהא מכל מקום יש לאסור מטעם השני. אף דבסימן צ"א (סעיף ה) גבי בשר וגבינה משמע דאם היינו בקיאים דמותר. שאני התם דשם האיסור הוא משום דמליח הרי הוא כרותח ולא הוי רותח כי אם במליחה רבה ושהה אבל בנמלח בלא הדחה דלא חלוי ברתיחת המליחה וכמ"ש בס"ק א' דהא אפילו מאן דלא ס"ל מליח הרי הוא כרותח אוסר בלא הדחה קמייתא והטעם הוא משום דהמלח מבליע וא"כ אפילו במליחה מעט ולא שהה אמרינן דמכל מקום מבליע כל שהוא וכ"כ האיסור והיתר הארוך שם בהדיא ע"ש:

(ז) לא שהה. עיין ש"ך ס"ק י"ג דמותר לצלי ובמליחת צלי לא כתב דמותר לצלי נראה דאסור מטעם דלא בקיאין בין מליחת צלי לקדירה מה שאין כן בלא שהה לא שייך בקיאות:

(סעיף ג) **(ח) דקה כקמח.** עיין ט"ז ס"ק י"ב שכתב בשם מהרש"ל שאין

חידושים

(סעיף ב בהג"ה) **[יא] רק מעט.** ואפילו בלי אסור עיין מיאורים (סימן י"ח) [ס"ק ז]: **[יב] לא שהה.** והש"ך מתיר בלי בלא שהה.

ומכל מקום כשיש הפסד מרובה מותר לבשל לדעת הש"ך ס"ק כ"ח ולדעת הט"ז ס"ק ט"ו אסור כיון דלפסר בלי: **[יג] הפסד מרובה יש להתיר.** על ידי הדחה ומליחה שנית ואפילו על ידי הדחה מועטת ומליחה שנית מותר דסמכינן אטעם ב' שהבאתי בס"ק ח': **[יד] רק מעט.** נהר הירדן וכן בשם שאיש מותר אפילו בלא הדחה ומליחה שנית ט"ז ס"ק י' דעיקר הטעם משום דם שעל פני הבשר רק בהפסד מרובה אמרינן דהטעם משום ריכוך והפרי מגדים (משב"ז ס"ק י) מלגיך הדחה ומליחה שנית בשם וכן עיקר: **[טו] מותר בדיעבד.** אפילו לא בישלו עדיין כיון שנמלח כבר: **[טז] שאר חתיכות מותרות.** דלגבי האחרות מיקרי דם פליטה וכן אין המלח מהחתיכה זו מועיל להיות יכול להבליע באחרות:

(סעיף ג) **[יז] דקה.** ובדיעבד בכל מלח שנמלח קצי. וכתב הט"ז דאסור להניח הבשר על כלי שאינו מיוחד לבשר. ובדיעבד כשהניח הבשר ונמלח מעט מלח עליו אם הדף חלק ברהיטני שאין בו משום דין מולח בכלי שאינו מנוקב רק משום מולח בלא הדחה מותר (ח) דודאי איכא שאיש אבל אם הדף אינו חלק ברהיטני דיש בו משום מולח בכלי שאינו מנוקב אם נראה ליר בכלי אסור ואם לא נראה ליר מותר ועיין מיאורים ס"ק מ': **[יח] והעופות.** דוקא עופות שצריך לפומען כדי להוציא הבני מעיים והחלב מגולה לאויר ובבשר אבל דבר שיש לו חלב ואין החלב מגולה לאויר הוי כחתיכה עבה. והריאה צריך לפחות הקטוקות קודם מליחה משום דם בעין שבתוכו נמחת יעקב כלל ע"ו ס"ק מ"ה בשם הריב"ש (פי' קמד). ואם הופרך העור מן העוף על ידי נפיחה ומלחו על גבי העור אף דיעבד אסור פרי חדש (נקו"ת פי' עו) (ב) ואם נמלח עוף אלא אחת בפעם ובמון ואלא השני לא נמלח כלל לא הוי כחתיכה שנמלחה מצד אחד ואף דיעבד אסור כיון שהחלב מפסיק ובתרגולת שלא נפתחה ונמלחה מבחוץ התרגולת כיון שאין חלבה מגולה הוי כחתיכה אחת עבה אבל אם הביצים שבתוכו הוויין בלא נמלחו כלל כיון שהן ביצים אחריס (ג) ולכן כשמולחין עופות מבפנים צריך להוציא הריאה בכדי למולחו משני הצדדים כיון שהן כאבר אחר ואם נמלח עם התרגולת קורקבן או איזה מהדקין שלא נפתחו עם הפרש ומתבטל כך אסור דהפרש בולע דם ופולט בביטול.

אמרי ברוך

[ג] **ואין זה קושיא דיי"ל דס"ל כהרמב"ם כו'.** נ"ב מבואר בחידושי רשב"א שבת דף קמ"ג ויעויין שם בתוספות ד"ה חלב אשה כו' ובחידושי הר"ן לחולין דף קי"ח בד"ה וכשם שאין כו' משמע ג"כ כדעת הרשב"א ואף ההולך בדרך אם הוא בעל שדה אף שהיה נוח לו אז בדרך שלא ירדו גשמים אחרי שיורדים ניחא ליה שיפלו גם על זרעי שדהו. ועל כל פנים סבירא להו דאינם מכשירים אכל מכל מקום קשה לכוון בזה דברי הר"ן שכתב על ונאכלין בידים מסואבות בזה הלשון אי נמי משכחת לה כשהודחו על ידי גשמים שלא מדעת כו' דמשמעת הלשון שהדחת הבשר היה שלא מדעת. אבל באמת המעיין היטב ברמב"ם פרק י"ב יראה דאף במי גשמים שבאו

חידושי רע"ק

סט (ח) **דודאי איכא ששים.** ונראה לענות דעתי דצריך קליפה דאף לפי מה שכתב המחבר הזה בסימן דרך המלח להבליע בכולו כמו דמפליט בכולו דמהאי טעמא נמלח ולא הדיח תחלה לא מהני קליפה מכל מקום בנמלחה מועטת דאין מפליט בכולו ואפילו בנמלח מצד אחד מממירין בלא הפסד מרובה ולא ידעינן כמה נפלט אם מחציתו אם שלישיתו הכי נמי אין מבליע בכולו ולכא ביטול בששים ואפשר דאזיל רק כדי קליפה ומכל מקום קליפה מהני כיון דלא ידעינן עד היכן הבלה הבליעה כמו מעורב בכולו דמי דהכל נכנס לבית הפקר: (ב) **ואם נמלח עוף.** וכן כתב הפרי חדש: (ג) **ולכן כשמולחין עופות.** וכן כתב הפרי מגדים בט"ז סקט"ז: (ד) והט"ז מתיר רק דצריך להחזור ולמלוח משני הצדדים. וכן כתב הפרי מגדים בכוונת הט"ז:

הגהות והערות

סט א) אולי צ"ל ש"ך (והוא בס"ק ל"ג):

להניח מלח על דף המיוחד לבשר וכן אין ליתן בשר על דף שאינו מיוחד לכך כי שמא יש שם מלח והוי כמולח בלא הדחה. ולפי טעם זה בדיעבד אם נתן הבשר ומצא קצת מלח עליו מותר דהא בודאי יש ששים נגד אותו המקצת אכן אם הדף אינו חלק ברהיטני ונמצא על הבשר קצת מלח דאז יש ג"כ חשש למולח בכלי שאינו מנוקב דבזה לא מהני ששים דהא הטעם משום דהוא דחוק מלפלוט למטה הדם שבתוכו ופירש ממקום למקום ומי יודע כמה דם הפריש המלח ממקום למקום בהחתיכה. אך נראה דאינו אסור רק אם נראה ציר בכלי כמבואר לקמן סעיף י"ח ואם נראה ציר אסור אפילו אם נמצא המלח רק על מקום אחד לא סגי בחתיכת המקום ההוא דאינו ידוע מקום הפליטה היכן:

(סעיף ז בהג"ה) **(ט) במי פירות.** עיין ש"ך ס"ק ל' עד הדרא קושיא לדוכתא (ותיבת ועוד ט"ס) דהא הוכשר בהדחה קמייתא ולענ"ד נראה ליישב הפירוש בדברי ר"ן בהא שכתב דלצלי מיירי דלא בעי הדחה אי נמי דהודח במי פירות דאין כוונתו בזה דאי נמי לקדירה מיירי והודח במי פירות רק כוונתו דבתירוץ ראשון תירץ דמיירי לצלי דלא בעי הדחה ואח"כ כתב אי נמי ר"ל אי נמי נהי דלצלי ג"כ בעי הדחה וכדעת הרבה פוסקים עיין סימן ע"ו (סעיף ב) מכל מקום יכול לומר שהודח במי פירות כפי הגירסא שכתב הש"ך שהיה לו להרב בתורת חטאת וא"כ אין ללמוד ממנו להדחה קמייתא שהוא לקדירה דשאני לצלי דלא בעי הדחה רק משום דם בעין כמ"ש הש"ך בסימן ע"ו ס"ק ח' משום הכי מהני אף במי פירות מה שאין כן לקדירה דהדחה קמייתא הוא משום ריכוך ובמי פירות מטרשי ליה והנה בכרתי ופלתי (פלתי ס"ק ה) הקשה אגירסא בהר"ן שהביא הש"ך דמיירי שהודח במי גשמים הא ניחא ליה בהדחה והוי כמשקה שסופו לרצון דמכשיר [ג] ואין זה קושיא דיש לומר דסבירא ליה כהרמב"ם שכתב בפרק י"ב מהלכות טומאת אוכלין מנחת יעקב כלל ט' ס"ק ט' וכ"ע: **[יט] מצד אחד.** אפילו למעלה ואף דלא אינו מפעפע למעלה היינו כל שהוא מלד רחיצה אבל הכא טבע המלח להפליט בס אפילו המלח למעלה:

(שם בהג"ה) **[כ] אם לא לצורך.** אבל בלא נמלח בכל מקום מותר אפילו בלא הפסד מרובה ש"ך וט"ז אך בנמלח מצד אחד מותר תוך י"ב שעות אבל פולט ליר ולא בולע מצד השני ולכורך מותר אפילו תוך מעט לעת אף לאפסר בלי ש"ך. ואם הודח לדעת הש"ך אין תקנה כי אם בלי דכיון שהודח נסתמו נקבי פליטת ליר. (ד) והט"ז מתיר רק דצריך לחזור ולמולחו משני הצדדים בכדי שהבלד השני יפלוט ליר דידיה אבל בשלא הודח אינו צריך למלות רק מצד השני כמשמעות הרב בהג"ה:

(סעיף ה) **[כא] אין צריך לחזור ולמלוח.** אבל הדחה צריך מקום החתך כשחתך קודם הדחה בחרייתא אבל חתך אחר הדחה בחרייתא אפילו הדחה אינו צריך:

(סעיף ו) **[כב] בקירוב.** היינו פחות מלא שלשים מבשעה:

(שם בהג"ה) **[כג] בדיעבד.** היינו אם הודח ונתבשל אבל בשלא נתבשל צריך למולחו מחדש להשהותו שיעור שעה:

(סעיף ז) **[כד] ינפץ.** שאם מניחו עם המלח בכלי שאינו מנוקב יבלע בהחתיכה:

(שם בהג"ה) **[כה] לכתחלה.** אבל בדיעבד אפילו הודח פעם אחת ונתבשל כך מותר. ש"ך: **[כו] ישטפנו.** קשה דהא המחבר נמי הכי קאמר. ואפשר דסבירא ליה להמחבר כשתוספה ביד אינו צריך להיות שלא פעמים כיון דלא שייך הטעם המבואר ס"ק כ"ד ודי בהדחה שתי פעמים ולדעת רמ"א בעינן אף בכהאי גוונא שלא פעמים ש"ך והט"ז כתב דהאי אי יכפן טעות סופר הוא וצריך לומר ויכפך דהרמ"א סובר דשטיפה ויפוך בעינן שיהיה בהדחה ג"פ דלא כהמחבר: **[כז] במי פירות.** אפילו הדחה קמייתא. ט"ז ש"ך:

(סעיף ח) **[כח] המים.** ה"ה ליר לאפוקי אם אין שם רק מיתוי דם של איסור גרידא דאז אוסר כדי קליפה. ש"ך ועיין סעיף כ':

(שם בהג"ה) **[כט] מועטת.** ואפילו אם נמלח מעט מוכל: **[ל] טריפה.** אפילו בכלי בן יומו. ט"ז א): **[לא] מלוכלך.** ולכן שיהא מעט מים בכלי ואם הוא מלוכלך בשיורי פירורי מאכל אבל אינו אוסר אבל אם כן יש חלב ממש ט"ז:

התנצלות, וזה מאוחר שאינו שייך ס' א"כ על כרחך לא כוונתי אלא דאין להתיר בכה"ג אלא במקום דאיכא ס' ורצוני לומר ושייך ס' ג"כ, דהיינו שהיה בקדירה ג"כ דברים אחרים ולא באתי שם רק להוציא מדעתו של רבינו ירוחם, דס"ל דכלי שהוסר מן האור אינו מבשל, וזה מבואר למבין.

י. עוד הארכת למענית, תשובה גנובה חרישית, בענין המולייתא כתבת זה לשונך, כתב מר בתורת חטאת שלו בדיני מולייתא [28] וז"ל, יש נשים שממלאים כו', שמעינן בהדיא כ"ש אם לא נמלח כלל כו', ואע"ג דפשוט הוא כתבתיו להוציא מלבו של חכם אחד שהתיר בלא נמלח כלל כו', והנה מעלתך כתב סתם ולא הודיע מי הוא החכם, ושמעתי מפי רבים שמכ"ת מצא כזה באיסור והיתר שהגיה הגאון מהר"ש דליטא וכו' [29], והנה רבים קמי"ם שיש בידם א"ו של מהר"ש ולא מצאו בו הדעת ההוא אך בהפך כו', ועכשיו אלהים אנה לידי א"ו שלו מוגה ומדוייק בלי טעות כו', ומכל דבריו מובן לי שאם מלאוהו בביצים בין אם נמלחה תרנגולת ולא שהתה שעור מליחה בין לא נמלחה כלל דאסור [30], ולרווחא דמלתא העתקתי דבריו הנצרכים לנדון דידן על יריעה

28 כלל ט דין ו. 29 ש. א. הורודצקי במאמרו „רבי שלמה לוריא" בספרו „לקורות הרבנות" עמ' 124 כותב: „בהגיע ר' שלמה לשנת הארבעים קבע ישיבתו באוסטרהא ונעשה שם לאב"ד במקום חותנו ר' קלמן, שנקרא להיות אב"ד בעיר בריסק דליטא. בעיר ההיא הגדיל את הישיבה שלו והרבין תורה ברבים, ועל שמה נקרא לפעמים „מהר"ש מאוסטרהא". ואחרי שעזב את אוסטרהא והתגורר זמ. מה. בליטא, שמחמת זה נקרא „ר' שלמה מליטא" — בא ללובלין כדי להיות שם לרב במקום הגאון המפורסם ר' שכנא — בנו של האחרון, ר' ישראל, שמש שם במקום אביו רק בתור „ראש הישיבה"".

לפי זה יוצא שתשובתנו נכתבה לפני שנת שי"ט, שבה נפטר ר' שכנא מלובלין. אמנם המעיין ביש"ש חולין פ"א סי כט יוכח שסכסוך זה בין הרש"ל ורבינו קרה זמן קצר לפני פטירתו של האחרון, שכן הרש"ל כותב שם „וגבה טורא בינינו והלך לו לדרכו ונתבקש בישיבה של מעלה". במקום אחר הדגשתי שכנראה הרגיש הרש"ל שפטירתו שלא בעתו של חברו

ושארו הרמ"א, היתה קשורה אל המחלוקת [illegible] זיכוי טענותיו על ידי בית דין של מעלה.

30 ביש"ש חולין פ"א סי' כט מתאר [illegible] המאורע במלים אלו: „אחרי הדברים האלה [illegible] שמהר"ם השיג עלי בס' תו"ח שלו, שכתב [illegible] בשערים בשם מהר"י סרושין וכו', ואע"פ [illegible] כתבתי להוציא מלבו של חכם אחד שהתיר [illegible] כלל, עכ"ל מהר"ם מקראקא, ואמרתי אני [illegible] וגדולים אני מ"מ. אין אני חכם לא [illegible] ובודאי על הכם אחר מאן דהוא כוון. להשיב [illegible] לי תלמידיו להדיא שעלי היתה השגתו [illegible] בראות פנים והודה לי, ושאלתי את [illegible] דעתך להשיג עלי ולא עיינת בהגהות [illegible] וגם לא ראית בספרי הגדול בס"ק [illegible] אמת שכך שמעתי שגם אתה אסרת, בלא [illegible] לך בכך הלא לא הזכרתי שמך בהדיא [illegible] להוציא מלבו של חכם אחד, וגבה טורא [illegible] לו לדרכו ונתבקש בישיבה של מעלה". [illegible] אות יב.

קטנה וכו', עד והשיבני מר למען אשיב [illegible] דבר עכ"ל.

תמיהני מי הוא הנביא שיודע מה בלבי [illegible] מי כוונתי במה שכתבתי להוציא מלבו [illegible] חכם כו', אם לא מצאו הדבר באיסור [illegible] שלו בודאי לא היתה כוונתי אליו, ואם [illegible] בא"ו שלו או לא נמצא, אין לי מעשה [illegible] המפרסמין אותו לומר שאליו כוונתי [illegible] חסתי על כבוד התורה ולא רציתי לפרסם [illegible] המוכירים אותו וכופרים בשעת הדחק [illegible] שנמצא בא"ו שלו בהפך כמו שכתבתי [illegible] והנה הודה לדברי שיפה כתבתי שאסור [illegible] מלאוהו בביצים אפי' לא נמלח כלל [illegible] להם לצעוק רק על עצמם ועל נפשם [illegible] להשיב אם לא באו רק לקפחני [illegible] נוגע בדין מן הדינים, גם כי אני [illegible] הוא העומד נגדי ואולי אינו כדא' שאשיב [illegible] דבריו, אך אמנם מה שמעלתך כתב [illegible] אלהים אנה לידי א"ו של מהר"ש [illegible] בלי סיג וכו', כבר הקדמתי שלא כוונתי [illegible] על מי שכתב דבר זה והתיר מילוי ביצים [illegible] נמלח כלל, וזהו אינו נכון כמו שכתבת [illegible] שאתה כותב בעצמך בשם הר"ש. [illegible] מתחילה רק בזה הענין יישר כחו ואשר [illegible]

מו"ק יח. ב בשנוי לשון. 32 משני המשפטים [illegible] האחרונים אפשר לראות את גודל חסידותו וענותנותו [illegible] רבינו, שלא רצה לצער את חברו הגדול ממנו בשנים [illegible] שהאמין שלאחר שראה הרש"ל את הנהתו שינה [illegible] דעתו בענין הדין וגם הגיה את ספרו ממותר [illegible] אסור, וכן מדגיש רבינו את"כ שהעתקות דברי [illegible] הרש"ל שנשמרו בקראקא לא היו שוות למה שהדגיש [illegible] עצמו. 33 ב"ב פט, ב. וע' לעיל סי' יא הערה 19. [illegible] עיין הערה 32. ראוי לציין שמהזמן ההוא והלאה [illegible] המדרה החבילה בין רבינו והרש"ל. הראשון עבר על [illegible] „תורת חטאת" שלו ובהרבה מקומות הוא מזכיר את [illegible] הרש"ל ואינו מסכים עמו. מצד שני מעביר הרש"ל [illegible] בתורת חריפה על פסקי רבינו: „אל תשגיח בדברי [illegible] הר"ם בספר תו"ח, ואמר על כל מה שמצא אני [illegible] אמין, ולא ירד לעומק הענין ע"כ אין לסמוך עליו כלל [illegible] הקל" (אסור והיתר סי' לג). וכן, „ואם תמצא בס' [illegible] דמהר"ם דינים שאינם מכוונים כפי העיקרים [illegible] שמתי אין להשגיח בשום הג"ה אי ימצא בה להקל [illegible] להחמיר" (ש"ש פ' גיד הנשה סו"ס כח).

אבל למרות הזהרותיו של הרש"ל נתקבל רבינו [illegible] הרמ"א כפוסק מומחה בישראל, כפי עדות בעל השל"ה, [illegible] אוסטרהא דף סז): „הנה רבותינו גדולי

[illegible] חושדין אותו ואין בו [31] עם כי לא הזכרתי [illegible] אמר על זה. ועל כרחי אני אומר כי לא כוונתי [illegible] מאחר שלא כתבו מימיו. והש"י יודע אם [illegible] ריתי הדברים מלבי. ואם כתב בתחילה בענין [illegible] וחזר בו הלא חכמתו עמדה לו, ואינני חכם [illegible] את הנולד [32]. ומה שאתה מעתיק אלי [illegible] בזה ביריעה קטנה מה לי לעשות, כי [illegible] אם אומר ואוי אם לא אומר [33], אף כי הוא [illegible] אינו חתום על זה ויקרני כמו שקרה [illegible] מתחילה. ואם מהר"ש בעצמו יחשוק לדבר [illegible] באלה ויאמר כי הוא החכם שאמרתי עליו [illegible] ודה למה שהעתקת ואשר שלחת אלי בזה, [illegible] מה להשיב לו אי"ה. גם העתקתך תהיה [illegible] ורה אצלי עם שאר העתקות הנמצאים [illegible] בעירנו, ואין אחד כדבורו וכל שנה [illegible] הענין משתנה ואין הדעות שוות [34].

[illegible] סוף דבר אני אומר לך ולכיוצא בך החושקים [illegible] ובתורת משה, שלא תסור מן הדברים [illegible] כתבו האחרונים בזה להטריף כל מילוי [illegible] בכל ענין בין עם קמח בין עם בשר, אם [illegible] ששהא הבשר כשיעור מליחה לקדירה, ואין [illegible] בזה בין לא נמלח הפנימי או החיצון, ולא

[illegible] הרונים, אפשר לראות את גודל חסידותו וענותנותו [illegible] רבינו, שלא רצה לצער את חברו הגדול ממנו בשנים [illegible] שהאמין שלאחר שראה הרש"ל את הנהתו שינה [illegible] דעתו בענין הדין וגם הגיה את ספרו ממותר [illegible] אסור, וכן מדגיש רבינו את"כ שהעתקות דברי [illegible] הרש"ל שנשמרו בקראקא לא היו שוות למה שהדגיש [illegible] עצמו. 33 ב"ב פט, ב. וע' לעיל סי' יא הערה 19. [illegible] עיין הערה 32. ראוי לציין שמהזמן ההוא והלאה [illegible] המדרה החבילה בין רבינו והרש"ל. הראשון עבר על [illegible] „תורת חטאת" שלו ובהרבה מקומות הוא מזכיר את [illegible] הרש"ל ואינו מסכים עמו. מצד שני מעביר הרש"ל [illegible] בתורת חריפה על פסקי רבינו: „אל תשגיח בדברי [illegible] הר"ם בספר תו"ח, ואמר על כל מה שמצא אני [illegible] אמין, ולא ירד לעומק הענין ע"כ אין לסמוך עליו כלל [illegible] הקל" (אסור והיתר סי' לג). וכן, „ואם תמצא בס' [illegible] דמהר"ם דינים שאינם מכוונים כפי העיקרים [illegible] שמתי אין להשגיח בשום הג"ה אי ימצא בה להקל [illegible] להחמיר" (ש"ש פ' גיד הנשה סו"ס כח).

אבל למרות הזהרותיו של הרש"ל נתקבל רבינו [illegible] הרמ"א כפוסק מומחה בישראל, כפי עדות בעל השל"ה, [illegible] אוסטרהא דף סז): „הנה רבותינו גדולי

[illegible] חילוקים אלו לדעת האחרונים אלא [illegible] מוליתא עם בשר בלא ביצים. והנה הוא [illegible] בהפך מדעת היריעה אשר העתקת אלי ודעהו [illegible] הבן במראה ההעתק אשר שלח אלי, כי דברי [illegible] בתורת חטאת הם ישרים, ולא כאשר כתבת [illegible] אלי כי לא מצאתם הדעת ההוא רק בהפוך, [illegible] והוא ענין כל מראות שהרואה בו רואה על [illegible] ימין שמאל, ודי מזה.

יא. עוד שאלת על מ"ש הר"ן והבאתיו בת"ח שלי [35], דיכול להדיח הבשר לקדירה במי פירות ולאו דוקא במים, ודקדקת הא הדחה ראשונה לא ושאלת טעמא. ואפשר לומר דשאר משקין מטרשי ליה ואינן מרככין הבשר כמו מים, וכזה כתב מהרי"ק [36] לענין רחיצת אשה קודם טבילה שצוו עליה הרופאים שלא תחוף במים, כי צריך דקדוק. אם מותרת לחוף בין שאפשר שהיין מסבכין השערות וה"ה לענין מטרשי נמי, ואין כל הטבעים שוים.

יב. עוד שאלת על מה שכתבתי בת"ח שלי סי' ל"ב [37] ופ"א [38] על המניח דפוס הגבינות בבית הכותים, שכתב בא"ו הארוך כלל מ"ז [39] שאין להתיר אלא במניח הדפוס תוך הגבינות

האחרונים הגאון מהר"ש לוריא ז"ל והגאון מהרי"ם איסרלן ז"ל כל אחד חיבר וסידר איסור, והיתר וכמה פעמים הם מחולקים, וכבר יצא שבעו של הגאון מהרמ"א ז"ל לילך אחריו ולפסוק כמותו ובודאי מן השמים זכה לזה כמו שנפסק הלכתא כב"ה אע"ג דב"ש היו חריפים". 35 בת"ח סימן טו סעיף כג. ועיין בש"ך וט"ז ביו"ד סי' סט שהאריכו להשיג על רבינו בזה והביאו מתוס' חולין לג, א ד"ה ונאכלין, דמותר להדיח הדחה קמייתא במי פירות. על אודות הר"ן עיין לעיל סימן כח הערה 6. 36 כלל קנט ענף א. על אודות מהרי"ק עיין לעיל סי' פט הערה 44. 37 דין ג. 38 דין ג. 39 השוב להדגיש שמה שמזכיר רבינו פה וגם בס"ק יג את האו"ה הארוך כוונתו לאו"ה המיוחס לר' יונה גירונדי (ר' יונה זה אינו רבנו יונה גירונדי שהיה מן הראשונים ובעמח"ס „שערי תשובה") שקבל מהמהרי"ל. בת"ח מציין רק או"ה בכל המקומות שמזכיר אצלנו או"ה הארוך. שם בסימן ב כותב: „ודוקא להניח סימנים תלושים בבית עכו"ם אסור אבל להניחם בתוך הגבינות בדפוסין בבית עכו"ם אפילו ב או ג' ימים עד שיתייבשו נוהגין היתר לכתחילה דאם היה מוציא הסימן מהם לא היה אז הסימן ניכר בגבינות הכשרות".

ל) מותר להדיח כו'. יב) כתב הרב בתשובה קל"ב דין י"ל שאלת על מה שכתב הר"ן והבאתי בתורת מטאת שלי דיכול להדיח הבשר לקדרה במי פירות ולקדקת הא הדחה לתשובה לא ושאלת טעמא ואפשר לומר דשאר משקין מטרשי ליה כו' עכ"ל וסברא זו קושטא גם ל"ע דלא נמצא כן בדברי הר"ן פרק השומטו כלל דיכול להדיח הבשר במי פירות ובעל כרחך ל"ל דהרב כוון למ"ש בפרק השומטו אמתניתין דהשומטו ולא יצא דם כשרה ונאכלים בדיש מסומאות לפי שלא הוכשר בדם ומקשו הכא נהי שלא הוכשר בדם על כרחך קודם אכילה הוכשרו במים דאי לקדרה בעי לה הוכשר במים שהה יש לומר דלגלי דלא בעי הדחה אי נמי משכחת לה כשהודלמו ע"י גשמים עכ"ל. וסברא ליה להרב (לו שהיה כתוב בגיליונותו) דהוא הדין במי פירות וכן כתבו התוס' בפרק השומטו (דף ל"ג ע"א) בהדיא וז"ל לגלי אייתי דלא בעי הדחה א"נ לקדרה והוא במי פירות עכ"ל (ויומר נראה דע"ש הוא ובמקום ר"ן צריך להיות תוספות) אם כן משמע להדיא דמיירי בהדחה לתשובה (ועוד יג) דאם לא כן הדרא קושיא לדוכתא דהא הוכשר בהדחה קמייתא (ט) ומ"ש לקדירה היינו משום דלגלי לא בעי הדחה כלל יז) וצ"ע.

(סעיף ח) **לא)** סא כי המים שבכלי מבטלין כח המלח. ולא תצ"ע כדותא לאסור הבשר ט) [ח] ולאו דוקא מים אלא הוא הדין לכל דנקט מים לאפוקי היכא דליכא לא מים ולא מוהל אלא מימי דם של איסור גרידא דאז המלח מוזר ונבלע בבשר ואסור סב על כל פנים כדי קליפה ועיין בסעיף כ': **לב)** דאין לחוש בשעה מועטת כזו כו'. וכתב באיסור והיתר האריך כלל י' דין י"ט דאפילו נמצא קצת מוהל תוך הקערה שרי בזמן מועט כזה ע"ש ולקמן ס"ק פ' [ט] יתבאר דאם נמצא [י] ליר ממש בכלי נאסר מיד ע"ש: **לג)** ואין חילוק כו'.

(סעיף ח) **(יח)** ואין חילוק בין כו'. פירוש שכל שאין הכלי מלוכלך אין כאן איסור אפילו היא טח מולבת אבל אם מלוכלך אין היתר אלא אם כן שיהיה מעט מים בכלי כדמסיק אח"כ. ורש"ל פסק בפרק כל הבשר סימן פ"ג דאף אם הכלי מולבת מלוכלך בשיורי פירורי מאכל אפילו הוא לא אינו אוסר אלא אם כן נשתייר בו לכלוך אבל ממש: (סעיף ט) **(יט)** כדי המלח שבו. ולא סגי שאם נגד הדם כ) כי המלח נעשה כולו נבלה כמ"ש ב"י (קי. ד"ה ואם נתבטל) וזה בשם הגה"ה מיימון (מאכ"א פ"ו אות ח) אבל אין לומר שהחמיצה עצמה תהיה כולה נבלה ויצטרך שאים נגד כולה כי אין זה איסור [דבוק] סח כי מיבף שבא לקדירה ממש המלח מן הבשר ורש"ל באיסור והיתר שער מ' (מכוונות מ' טו ס"ק ה) פסק דבעינן שאים נגד החמיצה וכתב מו"ח ז"ל (ס"ע סוד"ה בחמלא) עליו דלא נראו דבריו כזה גם לא נהגו כמותו כל מורי הוראה ע"כ ומ"ל הא קיימא לן מילתא דעבידא לטעמא אפילו באלף לא בטיל ומלח הוא נותן טעם תירוץ ריש שערי דורא (סוס"י ח) דזהו דוקא אם גוף האיסור הוא נותן טעם סט משא"כ כאן המלח אינו אוסר אלא מכח דס שבו והדס אינו נותן טעם ורש"ל פרק גיד הנשה סימן י' פסק דהחמיצה עצמה נאסרה מחמת שנתבשלה בדמה וע"כ אינה מסייעה לבטל בשאים דס ומלח אלא צריך שאים נגד כל החמיצה אא"כ הודחה פעם אחת אז גם החמיצה מסייע לבטל. ונלע"ד כא) דאין לנהוג כן י) דהא קי"ל בסימן ק"ה היכא דאין שמטנית דאינו אוסר במליחה (י) יותר מקליפה מלבד מה שיש לדחות ראיותיו אם ממהרא"י להמעיין על כן העיקר כפסק רמ"א כאן וכן כתב מו"ח ז"ל בשם מהר"ר הירש שור שהכריע כרמ"א:

שיבטלו כח המלח שבגיר (ד"ע). **ל)** [לז] מותר להדיח הבשר (יד) במי פירות ואין צריך מים (הר"ן פרק השומטו ותוספות שם):

ח [לח] טו **אם לא ניפץ המלח שעליו ולא שטפו אין לאסור לא)** ס **כי** (כז) **המים שבכלי** סג **מבטלין כח המלח:**

הגה ואפילו המים מועטים מכל מקום מבטלים כח הגיר (ד"ע ואורח כלל ו' ומהרא"י) ויש מתירין אפילו לא היו מים כלל בכלי והמים בו הבשר **לב)** סד דאין לחוש בשעה (כח) מועטת כזו שעוסקין בהדחת הבשר (ס"ל ואו"ה כלל א' ו' ועיין לקמן סעיף כ') ויש לסמוך עלייהו ואין לחוש בכל זה רק בהדחה ראשונה אבל לאחר הדחה ראשונה אין לחוש (כך משמע ממרדכי ור"ן) (יח) **לג)** ואין חילוק בין אם הדיחו טו) בכלי כשר או (כט) טריפה או חולבת סו ואם היה מעט מים בכלי שמבטל כח המלח שאינו חשוב עוד כדותא אפילו הכלי חולבת או הטריפה (ל) מלוכלך עדיין באיסור מותר (באורן):

ט [לח] טז יח) **בשר שנמלח** סז **ונתבשל בלא הדחה אחרונה** יז) יט) **צריך שיהא בו ששים (יט) לד)** [לט] **כדי** (לא) **המלח שבו:**

[מ] [נ] [ס] [ע] [פ] [צ] [ק] [ר] [ש] [ת] [א] [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [כ] [ל] [מ] [נ] [ס] [ע] [פ] [צ] [ק] [ר] [ש] [ת]

באר הגולה

טו) טור וכתב הב"י שדבריו נכונים בעצמם ועוד דאם אינה אלא לאסור לא הוו שתקו מיניה בגמרא:

טז) טור וכ"כ בהגהות מיימוני בשם ממ"ק כאילו היה המלח כולו דם דקיימא לן חמיצה נעשה נבלה בשאר איסורים [הרב פסק כן אך לא מטעמיה דהא ק"ל אין חמיצה נעשה נבלה בשאר איסורים אלא משום דלא ידעינן כמה דם נבלע במלח ועיין בש"ך וכנ"י סוף סימן ק"ה]:

דגול מרבבה

[מ] ולאו דוקא מים אלא הוא הדין ציר. היינו לדעת המחבר בסעיף כ':

[נ] ס"ק ע"ד. נ"ל ס"ק כ' יד]:

[ס] ציר ממש בכלי נאסר מיד ע"ש. היינו לדעת רמ"א בהג"ה בסעיף כ':

גליון מהרש"א

ס כי המים שבכלי מבטלין. עיין סימן ע' ס"ק נ':

סא כי המים שבכלי מבטלים. אבל חלב אינו מבטל כדאיתא סימן צ"א סעיף ה' והלכך בשר וגבינה המלוחים שנגעו זה בזה צריך לקלוף. שפתי:

סב עכ"פ כדי קליפה. כמעשה דרש"י סעיף כ':

סג מבטלין כח המלח. ומכל מקום משהו מיהו בלע ונ"מ בפסח אם היה קצת שכר בכלי ונתן בו מים להדיח. שפתי אות ל"א ועיין בזה תשובת צמח צדק סימן ל':

סד דאין לחוש בשעה מועטת. בבית יוסף כתב בשם הגהת אשר"י דאחר שמשך הדם נחלש כחו ואינו רותח עוד ועיין ט"ז ס"ק כ"ג:

סה אין שם מים בכלי. דאין מליחה לבלים אפילו בשומן אבל במלוכלך אסור כולו. שפתי. ועיין ט"ז ס"ק י"ח בפרורי מאכל חלב ועיין גליון ש"ך ס"ק פ"ג וכן אינו מבליע במליחה יותר מכדי קליפה אף באיסור שמן ועיין גליון סימן צ"א סעיף ה' בהג"ה אחרונה:

(סעיף ט) מותר לבשל בכלי שנבלע בו מים אם אינו מלוכלך אבל אם מלוכלך אין מבטל אפילו הוא לא אינו אוסר אלא אם כן נשתייר בו לכלוך אבל ממש: (סעיף ט) **(יט)** כדי המלח שבו. ולא סגי שאים נגד הדם כ) כי המלח נעשה כולו נבלה כמ"ש ב"י (קי. ד"ה ואם נתבטל) וזה בשם הגה"ה מיימון (מאכ"א פ"ו אות ח) אבל אין לומר שהחמיצה עצמה תהיה כולה נבלה ויצטרך שאים נגד כולה כי אין זה איסור [דבוק] סח כי מיבף שבא לקדירה ממש המלח מן הבשר ורש"ל באיסור והיתר שער מ' (מכוונות מ' טו ס"ק ה) פסק דבעינן שאים נגד החמיצה וכתב מו"ח ז"ל (ס"ע סוד"ה בחמלא) עליו דלא נראו דבריו כזה גם לא נהגו כמותו כל מורי הוראה ע"כ ומ"ל הא קיימא לן מילתא דעבידא לטעמא אפילו באלף לא בטיל ומלח הוא נותן טעם תירוץ ריש שערי דורא (סוס"י ח) דזהו דוקא אם גוף האיסור הוא נותן טעם סט משא"כ כאן המלח אינו אוסר אלא מכח דס שבו והדס אינו נותן טעם ורש"ל פרק גיד הנשה סימן י' פסק דהחמיצה עצמה נאסרה מחמת שנתבשלה בדמה וע"כ אינה מסייעה לבטל בשאים דס ומלח אלא צריך שאים נגד כל החמיצה אא"כ הודחה פעם אחת אז גם החמיצה מסייע לבטל. ונלע"ד כא) דאין לנהוג כן י) דהא קי"ל בסימן ק"ה היכא דאין שמטנית דאינו אוסר במליחה (י) יותר מקליפה מלבד מה שיש לדחות ראיותיו אם ממהרא"י להמעיין על כן העיקר כפסק רמ"א כאן וכן כתב מו"ח ז"ל בשם מהר"ר הירש שור שהכריע כרמ"א:

כלומר כיון שהכלי אינו מלוכלך אין חילוק אפילו סה אין שם מים בכלי ומשמע מדברי הרב דאפילו הכלי כן יומו מותר כשאינו מלוכלך ועיין מ"ש מזה בס"ק (ע"ז) [פ"ג]: (סעיף ט) **לד)** כדי המלח שבו. כן כתב גם הטור ול"ל דהיינו מטעם דלא ידעינן כמה דמא בלע וכן כתב ב"י סוף סימן ק"ה (קסח. סד"ה ומ"ש) דליכא למימר מטעם דהמלח נעשה נבלה וכמ"ש הגהות מיימוניות בשם סמ"ק דהא ס"ל להטור והמחבר לקמן סימן ל"ב (פ"ד) דלא אמרינן חמיצה נעשית נבלה אלא בבשר אחלב דלא כהב"ח (פ"ע) ומ"מ מ"ש הטור והמחבר והרב נגד המלח הוא לאו דוקא אלא שאים נגד המלח שעליו מבחוץ בעינן וכך מבואר בדברי הפוסקים ובתורת מטאת ריש כלל א' (דין א):

ביאור הגר"א

דמנפיץ לה שלא יהא המלח רב במי הדחה ויהיה כרותח ויאסור הכלי והבשר וז"ש הראב"ד דהדחה ראשונה בכלי מנוקב אם לא ניפץ: [לח] **מותר כו'.** עיין תוספות דחולין ל"ג ע"א ד"ה ונאכלין א"נ כו': [לט] **אם לא כו'.** דכ"מ בגמרא רב דימי כו' כל זה לכתחלה: (ליקוט) **אם לא כו'.** אבל בתורת הבית ע' א' בשם הראב"ד מחמיר בזה וכתב דלהכי מנפץ כדי שיוכל להדיח בכלי שאינו מנוקב דעד דאתי רב דימי היו מדיחין בכלי מנוקב כו' (עד כאן): [לח] **בשר שנמלח כו'.** כמ"ש בגמרא שם אין יוצא מידי דמו כו' וכמו חרסן של זב וקונקנים של גוים כ"ח: [לט] **כדי המלח כו'.** כמ"ש צ"ז ע"ב פשיטא דבדידיה כו' וכ"ש למ"ד חתיכה נעשית נבילה בשאר איסורין כמ"ש לקמן צ"ב אלא דש"ע לא ס"ל כן:

חידושי רע"ק

טז) **דהוא הדין במי פירות.** אינו מובן דאם מסברא דומה מי פירות למי גשמים מה צורך לדברי הר"ן וכי בלאו הכי לא ידענו דמי גשמים מהני ולא צריך מי מעיין דוקא: יז) **וצ"ע.** לענ"ד י"ל דכוונת המורת מטאת בודאי דעת תוספות דמן הדחה ראשונה וכן הדחה אחרונה מותר במי פירות וכיון דסברא להו לתוספות כן מסברא אלא הכרח דהא ממתני' אין ראיה דיש לומר דמיירי בלגלי וכמ"ש תוספות בעצמם מהיכי תיתי לאסוקי אלא כדבריהם ולא מצינו מאן דפליג וזהו לענין הדחה אחרונה אבל לענין הדחה ראשונה אין ראיה מתוספות דדלמא סברי כהפוסקים דטעמא דהדחה ראשונה משום דס בעין משום הכי מותר במי פירות אבל לטעמא משום ריכוך

יח) **בשר שנמלח.** נשומן כהאי גוונא משמע יש בו שאים נגד הדם והמלח פרמ"ג לקמן סימן ע"ה בשפתי דעת ס"ק ט' בשם הכנסת הגדולה: יט) **צריך שיהא בו ששים.** וכן אם שרה במים מעת לעת תורת מטאת כלל ג' דין ה' בשם איסור והיתר האריך: כ) **כי המלח נעשה כולו.** הוא תמוה הא המחבר סברא ליה דלא אמרינן חמיצה עצמה נעשית נבילה בשאר איסורים אלא ודאי דהטעם דלא ידעינן כמה בלע וכמ"ש הש"ך ס"ק ל"ד: כא) **דאין לנהוג כן.** זה תמוה דהא טעמא דמהרש"ל דהוי דבוק ואסור בשעת הבישול אחר כך מלאתי שהשיג כן בתמת יעקב (כלל ג אות ה):

ולישאוב נמי דמקמיה . ואם תאמר למאי לא פריך ולימסוק דמעבי ל"ד דיהא רבינו ר"ל בשעה שהיו מעבדים אותו ר"ל [ב] ומדרש אגדה [ג] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [ד] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [ה] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [ו] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [ז] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [ח] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [ט] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [י] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [יא] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [יב] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [יג] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [יד] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [טו] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [יז] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [יח] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [יט] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [כ] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [כא] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [כב] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [כג] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [כד] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [כה] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [כו] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [כז] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [כח] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [כט] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [ל] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [לא] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [לב] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [לג] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [לד] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [לה] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [לו] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [לז] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [לח] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [לט] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [מ] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [מא] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [מב] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [מג] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [מד] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [מה] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [מו] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [מז] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [מח] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [מט] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [נ] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [נא] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [נב] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [נג] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [נד] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [נה] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [נו] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [נז] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [נח] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [נט] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [ס] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [סא] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [סב] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [סג] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [סד] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [סה] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [סו] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [סז] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [סח] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [סט] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [ע] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [עא] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [עב] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [עג] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [עד] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [עה] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [עו] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [עז] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [עח] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [עט] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [פ] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [פא] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [פב] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [פג] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [פד] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [פה] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [פו] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [פז] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [פח] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [פט] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [צ] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [צא] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [צב] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [צג] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [צד] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [צה] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [צו] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [צז] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [צח] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [צט] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [ק] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קא] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קב] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קג] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קד] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קה] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קו] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קז] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קח] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קט] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קי] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קיא] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קיב] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קיג] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קיד] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קטו] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קטז] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קיז] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קיח] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קיט] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קכ] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קכא] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קכב] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קכג] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קכד] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קכה] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קכו] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קכז] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קכח] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קכט] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קל] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קלא] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קלב] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קלג] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קלד] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קלה] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קלו] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קלז] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קלח] ר"ל דיהא רבינו ר"ל [קל

נקה"כ לש"ך פ"ז סקט"ו, כו"פ ס"ט סק"א, בינ"א אות כ"ג.

ב. ד' האחרונים בזה

מרהיטת הפוסקים האחרונים נראה דנקטו דדם שבישלו דרבנן, כ"כ הרמ"א להדיא בס"ס ע' דספק ציר ספק מים מותר כיון דציר דרבנן וספקא להקל, ע"ש בש"ך ובגר"א. וכן פסק הרמ"א בס"ט ס"י לסמוך על נכרי המסל"ת שהדיח את המלח, וביאר בתו"ח כלל א' ס"ז שהוא מטעם דמסל"ת נאמן בדרבנן, וכן ביארו שם הט"ז הש"ך והגר"א. וכ"כ הש"ך ס"ט סקע"ו דדם שמלחו דרבנן, וכ"ד הפר"ח ר"ס ס"ט.

אך לעומת זאת הכו"פ ר"ס ס"ט והבינ"א אות כ"ג פקפקו לחוש לדעת המחמירים, ובשו"ת חת"ס יו"ד ע' כתב דכל גדולי האחרונים לבתר ש"ך וט"ז הסכימו דדם שבשלו ושמלחו נהי דכרת ליכא לאו מיהא איכא. וכן הביא הדרכ"ת ס"ז סק"ה הרבה אחרונים שהחמירו בזה.

והנה גבי נכרי מסל"ת הסכים החכמ"א ע"ב סי"ז להקל, דשם יש צירוף דקפדי אנקיותא. ולגבי ספק מים ספק ציר הסכים הבינ"א אות כ"ג להקל, דהוי ס"ט בראורייתא (ספק מים וספק כמ"ד דרבנן) וספק אחד בדרבנן. אמנם לגבי שאר ספקות אין למהר להקל גם לסוברים דם שבישלו דרבנן, דמצינו לרשב"א במשה"ב (דף ע"ח ע"ב) דכתב דגם אם דם שבשלו דרבנן פעמים חוששין אפילו בספקותיו כשל תורה לפי שהוא קרוב לאיסור של תורה. ועפ"ז כתבו המנ"י כלל ב' סק"ו והפמ"ג בפתיחה למליחה (ד"ה העיקר הא') דאין להקל כי אם היכא דאתמר בפירוש או שיש צדדים בלא"ה. אך יש שהקילו בכ"ג [ועיין שד"ח מערכת הד' אות י"ז ד"ה וכתב (ח"ב עמ' 23)].

ג. נ"מ לדינא שהובאו באחרונים

א) בשר מבושל שנסתפקו אם מלחו אותו, כתב הט"ז ס"ט סקכ"ד להקל בזה דדם שבישלו דרבנן וספק דרבנן לקולא. אמנם לסוברים דדם שבישלו דאורייתא אין להקל מספק.

[אך יש צדדים נוספים לכאן ולכאן, דגם אי דם שבישלו דרבנן החמיר בזה הנקה"כ מטעם דאתחזק איסורא, אמנם הפר"ח בסימן ק"י מיקל בספק דרבנן גם באתחזק איסורא. לעומת זאת יש לדון להקל מהטעם השני שכתב הט"ז דמסתמא מלחה הבשר כהרגלה, והסכים לזה הכו"פ דהוי כחזקה שמלחה הבשר. אלא שהבינ"א אות כ"ט פקפק בזה, ועיין דרכ"ת ס"ק קמ"ט שהביא דעות בזה].

ב) שיעור שהיית הבשר במלחו הוא לכה"פ שיעור מיל, שהוא לד' השו"ע (ס"ט ו') י"ח דקות, ולד' פוסקים אחרים כ"ד דקות [ולגר"א הוא כ"ב וחצי]. וכתב החכמ"א כלל ל' ס"ט דראוי להחמיר שלא להקל בפחות מכ"ד דקות דדם שבישלו דאורייתא. והיד אפרים כתב דיש להקל בזה כיון שדם שבישלו דרבנן, וכתב ע"ז הדרכ"ת ס"ק ק"ט דלפי מה שהחמירו הרבה פוסקים דדם שבישלו דאורייתא יש להחמיר בזה.

[אמנם המשנ"ב תנ"ט סקט"ו והבה"ל שם כתב שלא להקל בשיעור י"ח דקות אפילו בדיעבד, ומקור דבריו בס' סדר זמנים, ושם נקט לעיקר כשיטת המחמירה בשיעור מיל, ולדבריהם גם אי דם שמלחו דרבנן אין להקל בזה (ועין חזו"א יו"ד י' סקי"ח). ומיהו בעיקר הדין ס"ל לסדר זמנים דיש להחמיר בספק דם שבישלו משום דהוי כספק

בראורייתא שנתגלגל לדרבנן וגם די"א דדם שבישלו דאורייתא].

ג) תתיכה שנתבשלה בלא מליחה ונתערבה בשתי תתיכות שנמלחו, משמע ברמ"א ס"ט סי"ד דבטלה ברוב. והקשה הש"ך הא יבש ביבש מין בשאינו מינו בעינן ס'. והנקה"כ, הפר"ח והדגמ"ר הקשו על הש"ך מדבריו בסי' ק"ט סק"ט דבדרבנן גם מין בשאינו מינו בטל ברוב, והרי דם שבישלו דרבנן. ותירץ המנ"י כלל ב' סק"ו דהש"ך חשש לד' הרשב"א במשה"ב דגם אי הוי דרבנן לא מקילים תמיד בספקות הואיל וקרוב לדאורייתא. והחכמ"א ל"ב ס"ז כתב דיש לחוש לסוברים דדם שבשלו דאורייתא ולאסור כשאין הפ"מ.

[ויש לדון להחמיר מטעם נוסף, דאף שהפר"ח והחכמ"א הסכימו עם הש"ך דבדרבנן לא בעינן ס' כמין בשא"מ, מ"מ הרבה' אחרונים חולקים עליו, עיין מנ"י ל"ט סק"ח, מחת כהן, גר"א ק"ט סק"ח, בית מאיר שם, יד יהודה שם סקי"א, פמ"ג בפתיחה לשעה"ת ח"א רפ"ב וח"ב ספ"א. ולשיטתם גם אי דם שבישלו דרבנן בעינן כאן ס').

סימן ו

הדחה קודם המליחה

ס"ט ס"א:

"צריך להדיח הבשר קודם מליחה, ואם אחר שהדיח חתך כל נתח לשנים או לשלשה צריך לחזור ולהדיחם".

א. טעמי הדחה קמייתא

בראשונים נזכרו כמה טעמים להדחה לפני המליחה, ובאחרונים נקטו בעיקר כשלושה מהם כפי שיבואר. א) טעם הר"ן שכתב דבעינן הדחה בכדי שהבשר יתרכך וע"י כן יוציא דמו במליחה. וכ"כ הב"י בד' הרא"ש [אולי דייק כן ממש"כ הרא"ש "ולא היה בה כח במלח להפליט הדם מאחר שלא הודח הבשר", ולא כתב מאחר שלא הודח הדם מע"ג הבשר]. ב) טעם המרדכי דאם לא ידיח יתמלא המלח מהדם שע"ג התתיכה ושוב לא יפעל את פעולתו. ג) טעם הסמ"ג והסמ"ק דבעינן הדחה בכדי להסיר את הדם שע"ג התתיכה, שאם הוא יבלע ע"י המליחה שוב לא יצא כיון דדינו כדם בעין ולא כדם פליטה. ובאו"ז תע"ד כ' "שורין אותו במים שיתרכך הדם שע"ג התתיכות ויודח היטב", אך צ"ע אי ס"ל כמרדכי או כסמ"ק.

ב. נ"מ בין הטעמים

בפוסקים נזכרו הרבה נ"מ בין הטעמים, וכפי שנפרט בקצרה. א) הדחה מועטת - לטעם דריכוך לא מהני דאין הבשר מתרכך בזה. לטעמים דדם בעין מהני דגם הדחה מועטת מעבירה הדם שע"ג התתיכה. ב) כשלא הדיח ויש ס' נגד הדם שע"ג התתיכה - לטעם דריכוך ולטעם המרדכי לא מהני דהתתיכה לא פלטה שפיר את דמה. לטעם הסמ"ק מהני דיש ס' נגד הדם האסור. ג) מלח ללא הדחה ראשונה אי